

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

FILOZOFICKÁ FAKULTA

KATEDRA HISTORIE

Rudolf Smahel a jeho protikomunistická činnost

(1976 – 1979)

Bakalářská diplomová práce

Markéta Hašová

Vedoucí práce: Mgr. Bc. Markéta Bártová

Olomouc 2018

Prohlašuji, že jsem bakalářskou diplomovou prací s názvem *Rudolf Smahel a jeho protikomunistická činnost (1976 – 1979)* vypracovala samostatně, pod odborným vedením vedoucí práce a na základě uvedených pramenů a literatury.

V Olomouci dne 16. května 2018

.....

Podpis

Na tomto místě bych chtěla poděkovat své vedoucí práce Mgr. Bc. Markétě Bártové za odborné vedení práce a spoustu cenných rad a připomínek. Také bych chtěla poděkovat panu doc. Dr. Rudolfu Smahelovi, Th.D za poskytnutý čas a vzpomínky, o něž se se mnou podělil.

OBSAH

Úvod.....	6
Zhodnocení pramenů.....	8
Zhodnocení odborné literatury	11
1. Rezistence proti komunismu v Československu	16
1.1. Vývoj po roce 1989	16
2. Katolický kněz Rudolf Smahel	21
2.1. Dětství a dospívání	21
2.2. Studium bohosloví a počátek „protistátní činnosti“	25
3. Radíkovská tiskárna	30
3.1. Hlavní organizátoři.....	33
3.2. Činnost R. Smahela v radíkovské tiskárně.....	39
3.2.1. Příprava titulů k tisku	40
3.2.2. Zajištění základních materiálů pro tisk	43
3.2.3. Realizace tisku	44
3.2.4. Distribuce	45
3.3. Akce „Lekce“	47
4. Vyšetřování	50
4.1. VONS a zájem veřejnosti	54
5. Soud	57
5.1. Okresní soud v Olomouci.....	58

5.2. Krajský soud v Ostravě	61
6. Vězení	63
7. Propuštění z vězení a soudní rehabilitace	65
Závěr	68
Resumé.....	71
Seznam pramenů a literatury.....	72
Seznam příloh.....	77

Úvod

V letech 1948 až 1989 procházela římskokatolická církev v Československu velmi složitým obdobím. S různou mírou intenzity byla systematicky pronásledována komunistickým režimem, který ji považoval za jednoho z největších protivníků. Režim postupně získával kontrolu nad mnohými oblastmi života církve, o to více se však začaly rozvíjet tajné aktivity církevního společenství. Mnoho duchovních i laiků organizovalo nebo se také přímo zapojovalo do různých ryze protikomunistických činností. Jednou z osobností, která se jich také účastnila, byl katolický kněz, salesián a pozdější vysokoškolský pedagog doc. Dr. Rudolf Smahel, Th.D.

Život Rudolfa Smahela výrazným způsobem ovlivnil a poznamenal nedemokratický režim v Československu. Během období nesvobody nezůstal jen tichým odpůrcem, ale aktivně se podílel na vytváření a rozšiřování tehdy nelegálních náboženských a politických, protikomunisticky zaměřených, tiskovin v rámci tajné tiskárny umístěné v obci Radíkov nedaleko Olomouce. Tiskárna představovala v sedmdesátých letech 20. století jedno z největších center křesťanského samizdatu v republice. R. Smahel stál u jejího zrodu a dále se výrazným způsobem podílel na jejím fungování. V době komunistické totality vedl i řadu dalších aktivit, spjatých především s pastorcí věřících dětí a mládeže a působením skrytého proudu římskokatolické církve. Díky těmto svým činnostem byl v sedmdesátých letech 20. století evidován v dokumentech Státní bezpečnosti (StB) v I. kategorii nebezpečnosti.¹

---

¹ Na základě dochovaných archivních pramenů nelze určit přesný rok počátku evidence. R. Smahel byl v roce 1982 přesunut do III. kategorie nebezpečnosti. Archiv bezpečnostních složek (dále jen ABS), Sbírka (dále jen Sb.) Svazky kontrarozvědného rozpracování, archivní číslo (dále jen „arch. č.“) KR-876431 MV, *Důvodová zpráva k uložení osobního svazku akce „Fešák“ do archivu*, (dále jen *Důvodová zpráva*), 29. 3. 1982, s. 2.

Přestože se jedná o významného představitele katolického disentu, nebyla jemu a jeho činnosti doposud historiky věnována větší pozornost. Předkládaná bakalářská práce si tedy klade za cíl zachytit a odborně popsat protikomunistickou činnost R. Smahela v období tzv. normalizace a následnou perzekuci jeho osoby komunistickým režimem. Práce vychází především z kritické analýzy dochovaných archivních pramenů. Jedná se většinou o materiály z provenience bývalých bezpečnostních složek. Při studiu těchto materiálů by měl historik postupovat obezřetně. V mnoha případech si totiž tajná policie upravovala skutečnost podle sebe a přímo falšovala údaje pro další průběh vyšetřování či pro potřeby soudního řízení. Z tohoto důvodu jsou pro konfrontaci poznatků z písemných pramenů v bakalářské práci důležité také vzpomínky pamětníka, získané na základě metody orální historie.

Obsah práce je rozdělen do několika kapitol. První z nich se zabývá problematikou protikomunistické rezistence a vývojem v právní rovině po roce 1989. Blíže se pak zaměřuje na zákon č. 262/2011 Sb., *o účastnících odboje a odporu proti komunismu*, který protikomunistickou rezistenci v České republice právně definoval. Druhá kapitola je věnována hlavním životním událostem, které formovaly osobnost R. Smahela a ovlivnily jeho rozhodnutí aktivně bojovat proti nedemokratickému režimu. Popisuje také jeho bohoslovecké studium se zaměřením na počátky jeho „protistátní“ činnosti.

Jádro práce je pak umístěno do třetí kapitoly, v níž je prostor věnován samotné činnosti radikovské tiskárny. Kapitola v několika medailoncích přibližuje životy hlavních organizátorů tamní činnosti a blíže se tematicky zaměřuje na aktivity vedené R. Smahelem. Zabývá se rovněž ukončením činnosti tiskárny zásahem příslušníků StB v roce 1979 v rámci akce nazvané interně v materiálech StB jako akce „Lekce“ a zatčením R. Smahela. Čtvrtá kapitola je věnována vyšetřování případu „Josef Vlček

a spol.“, v rámci něhož byl R. Smahel vyšetřován. Přibližuje také mediální zájem veřejnosti o obviněné. Pátá kapitola popisuje soudní přelíčení, v rámci nichž byl R. Smahel se svými spolupracovníky odsouzen. Šestá kapitola je věnována perzekuci jeho osoby komunistickým režimem a konečně poslední sedmá kapitola je zaměřena na období po propuštění R. Smahela z vězení a na soudní rehabilitaci po pádu totalitního režimu v listopadu 1989.

Téma bakalářské práce jsem si zvolila s ohledem na můj dlouhodobý zájem o osudy římskokatolické církve v období komunismu. Také si myslím, že je velmi důležité, abychom nezapomněli na hrdiny své doby. R. Smahel byl ochotný pro své přesvědčení riskovat ztrátu osobní svobody, majetku i možnosti vykonávat své povolání. Nerezignoval pod tíhou normalizačního režimu, ale vyvíjel různé aktivity, které znamenaly povzbuzení pro mnoho dalších osob. Navíc je zajímavou osobností v rámci olomouckého regionu a je rovněž spjatý s naší univerzitou.

Zhodnocení pramenů

Pramenná základna bakalářské práce je postavena na archivních materiálech, vzpomínkách a osobních rozhovorech provedených s R. Smahelem. Práce vychází nejvíce z pramenů uložených v Archivu bezpečnostních složek (ABS) v Praze. Ve fondu Správy vyšetřování StB se jedná o spis *arch. č. V- 42316 MV* a ve sbírce Svazků kontrarozvědného rozpracování o spis *arch. č. KR- 76431 MV*. Všechny tyto materiály obsahují informace k protikomunistické činnosti R. Smahela a jeho spolupracovníků. Další údaje jsou uloženy v tzv. Historickém fondu ve svazku *arch. č. H-713*. Zde se nachází dílčí informace k činnosti R. Smahela z období bohosloveckého studia. Údaje k celostátní akci „Lekce“ proti katolickému samizdatu,

v rámci níž byli R. Smahel a další věřící pozatýkáni, pak obsahuje pátrací svazek ze sbírky Svazků kontrarozvědného rozpracování *arch. č. KR-821620 MV*.

Pro potřeby této práce byla provedena i lustrace nejbližších spolupracovníků R. Smahela – Josefa Adámka, Jana Krumpholce, Františka Lízny, Jana Odstrčila a Josefa Vlčka. Bohužel materiály z provenience StB vedené pro období sedmdesátých let 20. století jejich činnosti byly ve většině případů skartovány. V jednotlivých fondech převažují archiválie týkající se jejich aktivit z doby padesátých a šedesátých let 20. století.

Za účelem získání dalších podkladů byly osloveny i jiné archivy. Ve Státním okresním archivu v Olomouci (SOkA) ve fondu Okresní soud Olomouc je uložen trestní spis *sp. zn. 4T 162/81*, který obsahuje materiály k vyšetřování a k soudním procesům z roku 1981. Je tvořen i dalšími dokumenty z následujících let. Nachází se zde např. rehabilitační rozsudek *sp. zn. 7 Tz 35/92* Nejvyššího soudu z roku 1992 a součástí jsou ale také různá usnesení a dokumenty k vyšetřování dalších více než dvaceti osob.

Materiály, vztahující se k tématu bakalářské práce, se nachází také v knihovně Libri Prohibiti (LP) ve sbírce Výbor na obranu nespravedlivě stíhaných (VONS) pod *inv. č. 326* s názvem *Vlček, Josef a spol.* Sbírkou obsahuje dokumenty s údaji o situaci vyšetřovaných, jednotlivá Sdělení VONS týkající se jejich případu a reakce tisku na vyšetřování a proběhlé soudní procesy.

Další materiály se nachází v Arcibiskupském archivu v Olomouci. Zde je uložena osobní složka R. Smahela, která obsahuje informace k jeho studiu na pobočce Cyrilometodějské bohoslovecké fakulty. Tato složka ovšem podléhá ochraně osobních údajů a badateli není povolen přístup k jejímu studiu.

V Národním archivu (NA) ve fondu Správy sboru nápravné výchovy se bohužel nedochoval osobní vězeňský spis R. Smahela, z něhož by bylo možné čerpat přesnější informace k průběhu jeho věznění. Stejně tak je to i se spisy Smahelových hlavních spolupracovníků. Daný druh archiválie se nedochoval ani k jednomu z nich.

V rámci shromažďování pramenů pak byly prověřeny ještě další fondy, které byly k danému tématu vytipovány jako potencionálně příhodné. Fond Okresní národní výbor (ONV) Opava uložený v SOkA v Opavě přináší dílčí informace k období činnosti R. Smahela po propuštění z vězení v 80. letech. Pod *inv. č. 1028* s názvem *Plány hlavních úkolů na úseku řízení a dozoru nad církevními a náboženskými společnostmi a sledování vývoje církevního života v okrese* jsou uloženy dokumenty, týkající se jeho převzetí farnosti Budišov nad Budišovkou. Další fondy – fond ONV Uherské Hradiště v SOkA v Uherském Hradišti a fond ONV Kroměříž uložený v SOkA v Kroměříži, neobsahují žádné písemnosti vztahující se jakkoliv k osobnosti R. Smahela.

Mimořádně cenným pramenem pro bakalářskou práci se ukázaly být vzpomínky R. Smahela. V rámci textu *Vzpomínky na Jana Palacha* popisuje pamětník své studium v Praze a částečně i tisk samizdatu v Radíkově. Tento text byl zveřejněn na webových stránkách projektu Paměti národa v roce 2011. Klíčové informace k danému tématu přináší také dva texty obsahující informace o činnosti v samizdatu: *Tisk křesťanského samizdatu v letech 1974 – 1979* a *25. výročí od velkého zatýkání věřících na Moravě*, uveřejněné v roce 2014 na oficiálních stránkách salesiánské kongregace v České republice.

Pramennou základnu tvoří i několik rozhovorů, které byly v minulosti vedeny s R. Smahelem. Jedná se o rozhovor pořázený Pavlem Urbáškem v roce 2003 v rámci projektu *Politické elity a disident v období tzv. normalizace* a dále rozhovor z roku

2011 vedený Vítem Lucukem v rámci projektu *Paměť národa*. Pro záměry předkládaného textu lze považovat za důležitý i rozhovor, který autorka s pamětníkem uskutečnila v dubnu 2018. V něm se zaměřila na získání doposud nikde nezjištěných či nezmíněných informací.

Zhodnocení odborné literatury

Tématu protikomunistické činnosti R. Smahela nebyla doposud v historiografii věnována větší pozornost. Biografie, která by poskytla komplexní pohled na Smahelovu osobnost a jeho zajímavé životní osudy, doposud chybí. V několika málo knihách a kapitolách, obecně zaměřených na katolický disent, lze dohledat stručné, spíše kusé informace k jeho životu. Většina autorů navíc pracovala metodou orální historie, písemné prameny z provenience bývalých bezpečnostních složek, ale i další písemné materiály, byly využity pouze okrajově.

První publikace, která přináší informace k jeho životu, je kniha s názvem *Knihla víry naděje a lásky. 70 let působení salesiánů v Čechách a na Moravě*² od Marie Ruth Křížkové. Publikace se zaměřuje na historii působení salesiánů v Československu a České republice. Současně s tím obsahuje několik údajů k vstupu R. Smahela do salesiánské kongregace a k jeho postgraduálnímu studiu v Erfurtu v někdejší Německé demokratické republice (NDR).

Jako významného činitele katolického disentu posléze představuje R. Smahela publikace *Dědictví. Kapitoly z dějin komunistické perzekuce v Československu 1948 – 1989*³ od Heleny Havlíčkové. Autorka vycházela při jejím sestavení zejména

---

² KRÍŽKOVÁ, Marie Ruth: *Knihla víry naděje a lásky. 70 let působení salesiánů v Čechách a na Moravě*. Praha 1996.

³ HAVLÍČKOVÁ, Helena: *Dědictví. Kapitoly z dějin komunistické perzekuce v Československu 1948 – 1989*. Olomouc 2002, s. 309 – 313 a 320 – 323.

z rozhovorů s různými osobnostmi katolické církve. Ve dvou kapitolách popisuje Smahelův civilní život poté, co nesměl jako vysvěcený kněz působit ve svém povolání, stručně přibližuje podstatu jeho disidentské činnosti a posléze se věnuje jeho odsouzení a krátce i pobytu ve vězení.

Další publikací, obsahující údaje o Smahelově životě, je kniha *Mocní? A Bezmocní? Politická elita a disident v období tzv. normalizace. Interpretační studie životopisných interview* editovaná Miroslavem Vaňkem. Publikace vznikla na základě vzpomínek disidentů a komunistických funkcionářů. V rámci ní se nachází informace k životu R. Smahela především v kapitole Tomáše Niesnera *Pohled na problematiku katolického disentu na Moravě v období tzv. normalizace*.⁴ Kapitola je věnována hned několika oblastem – např. vlivu náboženství na opoziční aktivity disidentů, konkrétním formám jejich odporu, střetu s komunistickou mocí nebo hodnocení polistopadového vývoje disidenty.

Činností R. Smahela a jeho spolupracovníků se nejvíce zabývá publikace *Cesty českého katolického disentu 80. let*⁵ od Marty Edith Holečkové. Kniha je zaměřena na osobnosti, které byly v období sedmdesátých a osmdesátých let zapojeny do tisku a šíření katolického samizdatu v Čechách a na Moravě. Autorka se na základě životopisných vyprávění zabývá společenstvím lidí kolem samizdatu, spoluprací disidentů se zahraničím, jejich rodinami a jednotlivými proudy disentu, zvláště vztahem disidentů k občanské iniciativě Charta 77. V knize sice využívá autorka archivní prameny, ovšem ne v případě kapitoly vztahující se k činnosti radikovské tiskárny.

---

⁴ NIESNER, Tomáš: *Pohled na problematiku katolického disentu na Moravě v období tzv. normalizace*. In: VANĚK, Miroslav (ed.): *Mocní? a Bezmocní? Politická elita a disident v období tzv. normalizace. Interpretační studie životopisných interview*. Praha 2006, s. 59 – 104.

⁵ HOLEČKOVÁ, Marta Edith: *Cesty českého katolického disentu 80. let*. Praha 2009.

Jméno R. Smahela jako osobnosti silně spjaté s olomouckým regionem nechybí v publikaci *Dějiny Olomouce 2*. Jednou z autorek, která se na této knize podílela, je i historička Jana Burešová, která R. Smahela zmiňuje jako účastníka soudního procesu s moravskými katolíky v kapitole s názvem *V socialismu*⁶, zaměřené na historii města v období druhé poloviny 20. století.

V roce 2017 pak byla vydána kniha Jaroslava Pažouta *Trestněprávní perzekuce odpůrců režimu v Československu v období tzv. normalizace (1969 – 1989)*. V publikaci se v rámci kapitoly *Vydávání a šíření samizdatu*⁷ autor věnuje mimo jiné také vyšetřování moravských katolíků a následnému soudnímu procesu u Okresního soudu v Olomouci.

Jméno R. Smahela následně zmiňují i další autoři v souvislosti s texty, které se primárně zaměřují na další osobnosti katolické církve, s nimiž se R. Smahel znal nebo s nimiž přímo spolupracoval. Informace k jeho životu tak obsahuje studie Markéty Bártové věnující se životním osudům Jana Krumpholce „*Sháněti spolehlivé lidi... a tyto zapojovati*“, *Životní příběh odbojáře Jana Krumpholce (1927 – 2010)*⁸ ve sborníku *Vyjádření úcty a vděčnosti. 3. sborník o protikomunistickém odboji*. Další údaje k činnosti R. Smahela v samizdatu přináší také kniha Vojtěcha Vlčka *Kříž jsem hlásal, kříž jsem snášel. Rozhovory s kněžími a řeholníky pronásledovanými za komunismu v letech 1948 – 1989*⁹, která obsahuje rozhovor se Smahelovým spolupracovníkem knězem Františkem Líznou.

---

⁶ BUREŠOVÁ, Jana: *V socialismu*. In: SCHULTZ, Jindřich (a kol.): *Dějiny Olomouce 2*. Olomouc 2009, 400 – 401.

⁷ PAŽOUT, Jaroslav: *Vydávání a šíření samizdatu*. In: PAŽOUT, Jaroslav: *Trestněprávní perzekuce odpůrců režimu v Československu v období tzv. normalizace (1969 – 1989)*. Praha 2017, s. 129 – 186.

⁸ BÁRTOVÁ, Markéta: „*Sháněti spolehlivé lidi... a tyto zapojovati*“, *Životní příběh odbojáře Jana Krumpholce (1927 – 2010)*. In: ŽÁČEK, Pavel (a kol.): *Vyjádření úcty a vděčnosti. 3. sborník o protikomunistickém odboji*. Praha 2018. V tisku.

⁹ VLČEK, Vojtěch: *Kříž jsem hlásal, kříž jsem snášel. Rozhovory s kněžími a řeholníky pronásledovanými za komunismu v letech 1948 – 1989*. Kostelní Vydří 2006, s. 189 – 240.

R. Smahel byl jako katolický disident zapojen do protikomunistické rezistence. Obecně je této problematice v české historiografii věnována značná pozornost. Vznikají neustále nové monografie a studie.¹⁰ I přesto patří tato oblast stále mezi bílá místa novodobých československých dějin. Názory na to, co je, či není protikomunistická rezistence, jaké jsou její projevy apod., se mezi historiky často různily a různí. Až donedávna nepodávala doposud vydaná odborná literatura ucelený přehled o tomto fenoménu, na což někteří z nich ve svých textech také upozornili.¹¹

Důležitými publikacemi, přibližujícími problematiku protikomunistické rezistence, představují především knihy *Třetí odboj. Kapitoly z dějin protikomunistické rezistence v Československu v padesátých letech 20. století*¹² od Jana Bureše a Václava Vebra či doposud jediný pokus o monografické shrnutí daného fenoménu, *Třetí odboj v letech ČSR v letech 1948 – 1953*, opět z pera Václava Vebra.¹³ Přímo obdobím sedmdesátých a osmdesátých let, spjatých s opozicí a disentem, se věnuje publikace editovaná Petrem Blažkem *Opozice a odpor proti komunistickému režimu v Československu 1968 – 1989*¹⁴ či kniha Milana Otáhalá *Opozice, moc a společnost*¹⁵ nebo publikace *Opoziční proudy v české společnosti 1969 – 1989*.¹⁶ Pravidelně také vychází řada článků a studií o protikomunistické rezistenci ve sborníku Ministerstva obrany *Vyjádření úcty a vděčnosti. Sborník o protikomunistickém odboji*, ve *Sborníku Archivu bezpečnostních složek*, v periodicky vydávané publikaci Ústavu

---

¹⁰ BOČKOVÁ, Marie: *Komentovaná bibliografie k dějinám III. odboje (1945) 1948 – (1960) 1967*. In: <https://www.ustrcr.cz/data/pdf/projekty/treti-odboj/bibliografie-3odboj.pdf>. [cit. 30. 3. 2018].

¹¹ Srov. např. BURSÍK, Tomáš: *Diskuze nad třetím odbojem: pokus o stručný nástin problému*. In: *Odboj a odpor proti komunistickému režimu v Československu a střední Evropě*. Praha 2010, s. 17 – 26.

¹² BUREŠ, Jan – VEBER, Václav: *Třetí odboj. Kapitoly z dějin protikomunistické rezistence v Československu v padesátých letech 20. století*. Plzeň 2010.

¹³ VEBER, Václav: *Třetí odboj v letech ČSR v letech 1948 – 1953*. Pardubice 2014.

¹⁴ BLAŽEK, Petr: *Opozice a odpor proti komunistickému režimu v Československu 1968 – 1989*. Praha 2005.

¹⁵ OTÁHAL, Milan: *Opozice, moc a společnost. Příspěvek k dějinám „normalizace“*. Praha 1994.

¹⁶ OTÁHAL, Milan: *Opoziční proudy v české společnosti 1969 – 1989*. Praha 2011.

pro studium totalitních režimů *Securitas Imperii* nebo časopisu *Paměť a dějiny* – *Revue pro studium totalitních režimů*.¹⁷

---

¹⁷ Jednotlivá čísla *Sborníku archivu bezpečnostních složek* dostupná online viz In: <https://www.abscr.cz/sbornik-abs/>, [cit. 1. 5. 2018]. U *Securitas Imperii* jsou dostupná čísla online viz In: <http://old.ustrcr.cz/cs/securitas-imperii-rocniky>. [cit. 1. 5. 2018]. Čísla časopisu *Paměť a dějiny* jsou dostupná online viz In: <https://www.ustrcr.cz/typ-publikace/pamet-a-dejiny/>, [cit. 1. 5. 2018].

1. Rezistence proti komunismu v Československu

Únorovým převratem v roce 1948 se Československý stát ocitl v područí komunistické strany, která si udržela svou moc po celých dlouhých čtyřicet let. Proti tomuto nedemokratickému režimu a jeho praktikám se brzy začala formovat protikomunistická rezistence, která přetrvala v různé podobě i míře intenzity až do samotného pádu totalitního režimu v listopadu 1989.¹⁸ Tato rezistence nepředstavovala jednolitý blok. Její součástí byla rozsáhlá škála rozmanitých aktivit, které se v průběhu doby totality také výrazným způsobem proměňovaly. Zároveň s tím se různých činností např. sabotáží, převaděčství, autorství petic nebo vytváření a šíření protikomunistických tiskovin apod. zúčastňovalo tisíce občanů Československa, a to bez rozdílu věku, společenského postavení, vzdělání, víry nebo politického přesvědčení.¹⁹

Definovat protikomunistickou rezistenci v Československu bylo nesmírně obtížné. Tohoto úkolu se v souvislosti s dalším vyrovnáváním se s komunistickou minulostí země ujali historici společně s právníky a politiky. Protikomunistická rezistence byla nakonec právně definována zákonem č. 262/2011, *o účastnících odboje a odporu proti komunismu*.²⁰ Než však k tomuto kroku došlo, uběhlo více než dvacet let od samotného pádu totalitního režimu.

1.1. Vývoj po roce 1989

První myšlenky zakotvení protikomunistické rezistence v právním řádu země se objevily už na počátku devadesátých let. Po roce 1989 začalo být pod vlivem

---

¹⁸ PEHR, Michal: *Protikomunistický třetí odboj*. In: ŽÁČEK, Pavel (a kol.): *Vyjádření úcty a vděčnosti. Sborník o protikomunistickém odboji*. Praha 2013, s. 98.

¹⁹ TICHÝ, Martin: *Několik poznámek o motivaci k třetímu odboji – výchozí podmínky, tradice a společenská východiska*. In: BUREŠ, Jan – VEBER, Václav: *Třetí odboj. Kapitoly z dějin protikomunistické rezistence v Československu v padesátých letech 20. století*. Plzeň 2010, s. 167.

²⁰ V plném znění dostupný online viz In: <http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/> [cit. 30. 3. 2018].

bývalých politických vězňů používalo také označení *třetí odboj*²¹, v souvislosti s existencí dvou předchozích československých národních odbojů – prvního vedeného během první světové války proti Rakousko-Uherské monarchii a druhého organizovaného v letech 1939 až 1945 proti nacistické diktatuře. Samotné uzákonění třetího odboje se i přes velkou snahu bývalých politických vězňů nepodařilo v této době prosadit. V právním řádu země byla zakotvena řada jiných zákonů vyrovňavající se s komunistickým režimem a jeho důsledky.²²

Ve vztahu k třetímu odboji bylo prvním důležitým krokem přijetí zákona č. 119/1990 Sb., *o soudní rehabilitaci*²³, dne 23. dubna 1990. Přímo ze zákona došlo ke zrušení veškerých pravomocných soudních rozhodnutí vyhlášených v období od 25. února 1948 do 1. ledna 1990 včetně, které byly přesně vymezeny v § 2 odst. 1. písm. a) až f). Na jeho základě bylo rehabilitováno do konce roku 1992 kolem 260 000 odsouzených občanů. Zákon však nezapočítával všechny politicky zneužívané paragrafy a zároveň vynesl asi 25 000 tzv. zbytkových trestů, které byly udíleny v souvislosti s některými dřívějšími odsouzeními např. za násilné akty, sabotážní akce či přechovávání zbraní. U některých osob byly udíleny dokonce i v případě rozsudku trestu smrti.²⁴ Až na základě stížností bývalých politických vězňů prošel v následujících letech zákon dvěma novelizacemi²⁵, které umožnily rehabilitaci

---

²¹ Tento pojem bývá velmi matoucí. Někteří historici jej používají pouze pro období protikomunistické rezistence na konci čtyřicátých a v padesátých letech. Srov. BLAŽEK, Petr: *Opozice a odpor proti komunistickému režimu v Československu 1968 – 1989*. Praha 2005, s. 17.

²² NEDVĚDICKÝ, Kamil: *Právní řád po roce 1989 a historická paměť*. Securitas Imperii, 23, 2013, č. 2, s. 86.

²³ Úplné znění zákona dostupné online viz In: <http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/> [cit. 30. 3. 2018].

²⁴ SUK, Jiří: *Labyrintem revoluce. Aktéři, zápletky a křížovky jedné politické krize. (Od listopadu 1989 do června 1990)*. Praha 2003, s. 400. Podobně i BLAŽEK, Petr: „*Akty revoluční spravedlnosti*“. *Limity pražského jara, soudní rehabilitace a bývalí političtí vězni*. In: ŽÁČEK, Pavel (a kol.): *Vyjádření úcty a vděčnosti. 2. sborník o protikomunistickém odboji*. Praha 2015, s. 237 – 255.

²⁵ Jedná se o zákon č. 47/1991 Sb., kterým se mění a doplňuje zákon č. 119/1990 Sb., *o soudní rehabilitaci* a zákon č. 633/1992 Sb., kterým se mění a doplňuje zákon č. 119/1990 Sb., *o soudní rehabilitaci*, ve znění zákona č. 47/1991 Sb. Úplné znění dostupné online viz In: <http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/> [cit. 30. 3. 2018].

většiny zbylých osob a odstranily zbytkové tresty. Rehabilitovaní, resp. bývalí političtí vězni, byli ovšem ve společnosti takřka výhradně vnímáni jako oběti policejní a justiční zvrůle, a nikoliv jako možní odpůrci komunistického režimu. Současně s tím stále zůstávala nedotčena rehabilitace dalších odbojářů a v podstatě samotná otázka legitimacy třetího odboje proti komunistickému režimu jako režimu zločinnému.²⁶

Cestu k rehabilitaci dalších osob, na něž se nevztahoval předchozí rehabilitační zákon, a cestu k potvrzení legitimacy třetího odboje otevřel zákon č. 198/1993 Sb., *o protiprávnosti komunistického režimu a o odporu proti němu*²⁷, ze dne 9. července 1993. Na jeho základě byl prohlášen komunistický režim v Československu v období od 25. února 1948 do 17. listopadu 1989 za zločinný, nelegitimní a zavrženíhodný²⁸ a Komunistická strana Československa (KSČ) za organizaci zločinnou a zavrženíhodnou podobně jako další organizace založené na její ideologii.²⁹ Ve vztahu k třetímu odboji měl zákon však pouze proklamativní podobu.³⁰ Váže se k němu §3: *„Odpor občanů proti tomuto režimu, ať již jednotlivě či ve skupině na základě demokratického přesvědčení politického, náboženského či mravního projevovali odbojem nebo jinou činností nebo vědomě a veřejně vyjadřovali, na území státu i v zahraničí, a to i ve spojení s cizí demokratickou mocností, byl legitimní, spravedlivý, morálně oprávněný a je hoden úcty.“*³¹

K samotnému uzákonění třetího odboje v právním řádu země došlo až po více než dvaceti letech od pádu totality. Jeho schválení rovněž předcházely velmi živé diskuze, a to nejen v odborných historických a politických kruzích, ale i mezi

---

²⁶ SUK, Jiří: *c. d.*, s. 399.

²⁷ Zákon č. 198/1993 Sb., *o protiprávnosti komunistického režimu a o odporu proti němu*. V plném znění dostupný online viz In: <http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/> [cit. 30. 3. 2018].

²⁸ Tamtéž, § 2 odstavec 1.

²⁹ Tamtéž, § 2 odstavec 2.

³⁰ MAYER, Françoise: *Češi a jejich komunismus. Paměť a politická identita*. Praha 2009, s. 183.

³¹ Zákon č. 198/1993 Sb., *o protiprávnosti komunistického režimu a o odporu proti němu*, § 3.

řadovými občany. Dne 20. července 2011 byl přijat zákon č. 262/2011 Sb., *o účastnících odboje a odporu proti komunismu*³². V platnost vešel symbolicky v den výročí pádu komunismu v Československu 17. listopadu téhož roku. Parlament České republiky jím vyjádřil úctu a vděčnost všem, kteří aktivně bránili hodnoty svobody a demokracie v období komunistické totality, i za cenu nasazení vlastního života, osobní svobody a majetku. Vyjádřil také odhodlání připomínat dalším generacím ideály vlastenectví, cti, statečnosti a sebeobětování a opětovně vyslovil hlubokou lítost nad všemi oběťmi teroru komunistického režimu.³³

Zákon tak není určen pro nevinné oběti totality. Jeho účelem je morálně, společensky i finančně odškodnit ty, kteří se aktivně postavili proti režimu a bojovali za obnovu svobody a demokracie v Československu. Zákon tedy změnil pohled na bývalé politické vězně, kteří byli do té doby, jak podle doposud přijatých zákonných norem, tak i veřejností, téměř bez výjimky vždy považováni za „oběti“, nikoliv za legitimní odpůrce totalitního režimu.³⁴

Zákon č. 262/2011 Sb., *o účastnících odboje a odporu proti komunismu* především definuje odboj a odpor proti komunismu. Významná část textu je také věnována podmínkám pro vydání osvědčení účastníka odboje a odporu proti komunismu, rehabilitacím a určení dalších úkolů pro orgány státní správy.³⁵ Zákon stanovil, že odbojem a odporem se nyní rozumí *„účast na akcích směřovaných proti komunistickému režimu v Československu projevená ať již jednotlivě či ve skupině na základě politického, náboženského či mravního demokratického přesvědčení nebo vědomá a veřejná vyjádření takového odporu, na území státu i v zahraničí,*

---

³² Zákon č. 262/2011 Sb., *o účastnících odboje a odporu proti komunismu*. V plném znění dostupný online viz In: <http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/> [cit. 30. 3. 2018].

³³ Tamtéž, preambule.

³⁴ BÁRTOVÁ, Markéta: *Rehabilitace obětí*.

³⁵ Zákon č. 262/2011 Sb., *o účastnících odboje a odporu proti komunismu*, § 1.

a to i ve spojení s cizí demokratickou mocností, některou z forem uvedených v § 3³⁶, a to s cílem odstranit, výrazně oslabit či narušit anebo jinak poškodit komunistickou totalitní moc v Československu a obnovit svobodu a demokracii.“³⁷ V § 3 ods. 1 až 5 jsou pak blíže definovány jednotlivé formy odboje a odporu, které jsou dále podmíněny různými okolnostmi. Paragraf zahrnuje mimo jiné také formu odboje a odporu v autorství, rozšiřování nebo zabezpečování tisku různých petic a podobných materiálů, veřejných vyjádření zaměřených přímo nebo také nepřímě na obnovu svobody, demokracie nebo oslabení komunistického režimu.³⁸ Na těchto činnostech se v průběhu sedmdesátých let podílel i Rudolf Smahel a na základě tohoto zákona byl v roce 2013 oceněn jako účastník odboje a odporu proti komunismu.³⁹ Následující kapitoly se blíže věnují jeho životu a jeho protikomunistické činnosti.

---

³⁶ Plné znění §3 zákona č. 262/2011, *o účastnících odboje a odporu* viz příloha A.

³⁷ Zákon č. 262/2011 Sb., *o účastnících odboje a odporu proti komunismu*, § 2 odstavec b.

³⁸ Tamtéž, § 3 odstavec 2 písmeno a.

³⁹ *Evidence účastníků odboje a odporu proti komunismu*. In: ŽÁČEK, Pavel (a kol.): *Vyjádření úcty a vděčnosti*. 2. Sborník o protikomunistickém odboji. Praha 2015, s. 114.

2. Katolický kněz Rudolf Smahel

2.1. Dětství a dospívání

Rudolf Smahel se narodil 11. května 1950 v Olomouci jako druhé dítě manželů Rudolfa a Hedviky Smahelových. Jeho otec Rudolf (1916 – 1997) pocházel z Kunovic u Valašského Meziříčí a pracoval jako soukromý umělecký fotograf s ateliérem v Olomouci.⁴⁰ Maminka Hedvika, rozená Vaculíková, pocházela z obce Roštění u Holešova. Vyučila se obchodnicí. Většinu času se starala o děti v domácnosti a později vypomáhala v mateřské školce. Rodina měla celkem tři děti. Kromě Rudolfa ještě Hedviku (*1948) a Janu (*1960). Hedvika se stala učitelkou hry na klavír a Jana vystudovala obor fotografie na Filmové a televizní fakultě Akademie múzických umění (FAMU) v Praze a stala se fotografkou. Rodina byla hluboce věřící, všichni pravidelně navštěvovali mše svaté. Díky křesťanskému postoji nevstoupil R. Smahel do Pionýrské organizace Československého svazu mládeže ani do jiné socialistické mládežnické organizace a už v dětství čelil kvůli náboženství šikaně⁴¹: *„Jako malá skupinka dětí jsme chodili do náboženství a to bylo také ve škole, bylo to samozřejmě pod drobnohledem. Když jsme šli domů, kolikrát nás někdo napadl, tak my jsme se vlastně doprovázeli, celá skupina, pomaličku, aby někdo nebyl zbit.“*⁴²

Po absolvování základní školní docházky nastoupil ke studiu na Střední všeobecně vzdělávací škole v Olomouci – Hejčíně, kde v roce 1968 úspěšně maturoval.

---

⁴⁰ **Rudolf Smahel** byl velmi úspěšným fotografem. Za své fotografie, v nichž se zaměřoval na krajinné scenérie, získal celou řadu uměleckých ocenění. Podílel se i na vzniku celé řady publikací, a to až do roku 1979, kdy mu byla v souvislosti s trestním stíháním syna Rudolfa publikační činnost zakázána. Vrátil se k ní směl až po roce 1989. Více viz HÁLA, Martin: *Olomouc ocení další osobnosti*. In: <http://www.olomouc.eu/media/tiskove-zpravy/6904> [cit. 17. 11. 2017].

⁴¹ ABS, fond (dále jen „f.“) Vyšetřovací spisy, arch. č. V-42316 MV, *Závěrečná zpráva s návrhem na konečné opatření* (dále jen *Závěrečná zpráva*), 27. 11. 1980, s. 4.; Srov. rozhovor s Rudolfem Smahelem, 3. 8. 2011. In: <http://www.pametnaroda.cz/witness/clip/id/2274>. [cit. 20. 11. 2017].

⁴² Srov. rozhovor s Rudolfem Smahelem, 3. 8. 2011. In: <http://www.pametnaroda.cz/witness/clip/id/274>. [cit. 20. 11. 2017].

Na jaře tohoto roku si podal přihlášku na Vysokou školu ekonomickou v Praze, obor zahraniční obchod, a v září 1968 nastoupil do prvního ročníku.⁴³

První semestr jeho studia v Praze se odehrával v době velkých společenských a politických událostí, které nakonec ovlivnily výrazným způsobem i jeho osud. R. Smahel zahájil studium krátce po srpnové okupaci. Vojska států Varšavské smlouvy⁴⁴ překročila československé hranice bez vědomí československé vlády v noci ze dne 20. na 21. srpna. Vojenský zásah násilným způsobem ukončil období krátkého politického uvolnění tzv. Pražského jara a zamezil dalším pokusům o reformu socialismu v zemi. Samotný akt okupace byl zdrcující a neméně tragické byly i jeho následky.⁴⁵ Brzy po srpnové okupaci podepsala v Moskvě československá delegace tzv. Moskevský protokol, kterým se otevřela cesta k normalizaci země podle sovětského scénáře. V následujících týdnech a měsících byla v Československu přijata řada opatření, která znamenala postupnou likvidaci výsledků předchozích demokratických snah.⁴⁶

Od podzimu 1968 byli z významných stranických funkcí odvolávány proreformní osobnosti. Už 13. září 1968 byly přijaty první zákony, které omezovaly ústavní a občanská práva. Na základě jejich schválení došlo v zemi k opětovnému zavedení cenzury, rušení zájmových a jiných organizací a také zákazu činnosti politických stran mimo Národní frontu. Dne 18. října 1968 byla Národním shromážděním schválena smlouva o pobytu sovětských vojsk, která uzákonila přítomnost sovětské armády

---

⁴³ ABS, f. Vyšetřovací spisy, arch. č. V-42316 MV, *Závěrečná zpráva*, 27. 11. 1980, s. 4.

⁴⁴ Smlouva o přátelství, spolupráci a vzájemné pomoci států východního bloku. Existovala v letech 1955 až 1991. Její součástí byly kromě Československa: Albánská, Bulharská a Maďarská lidová republika, Německá demokratická republika, Polská, Rumunská lidová republika a Sovětský svaz. Samotné okupace Československa se neúčastnily všechny armády. Do vojenské operace se nezapojily vojska Albánské a Rumunské lidové republiky a Německé demokratické republiky. Více viz BÍLÝ, Matěj: *Varšavská smlouva 1969 – 1985. Vrchol a cesta k zániku*. Praha 2017.

⁴⁵ Během okupace zemřelo celkem 135 lidí. Více viz PEJČOCH, Ivo – TOMEK, Prokop: *Černa kniha sovětské okupace. Sovětská armáda v Československu a její oběti 1968 – 1997*. Cheb 2015.

⁴⁶ DOSKOČIL, Zdeněk: *Duben 1969. Anatomie jednoho mocenského zvratu*. Brno 2006, s. 26.

na území Československa. Po jejím podpisu se sice ze země začaly stahovat první okupační vojska, zůstalo zde ovšem „dočasně“ přes 75 tisíc sovětských vojáků.⁴⁷

Dosavadní politický vývoj země vyvolával ve společnosti nejen rezignaci, ale i odpor. V říjnu i listopadu probíhaly rozsáhlé demonstrace odsuzující okupaci a nově nastolené poměry. Mezi nejaktivnější skupiny, které vzdorovaly normalizaci poměrů v zemi, patřila mládež, obzvláště pak studenti, kteří vyvíjeli nespočet aktivit, jejichž prostřednictvím vyjadřovali svůj nesouhlas.⁴⁸ Mezi aktivní vysokoškolské studenty patřil v této době i R. Smahel. Během svého studia se pravidelně zúčastňoval různých setkání s politiky a žurnalisty na pražských fakultách, kde diskutoval společně s ostatními o tom, jak dále postupovat proti okupantům v zemi. V listopadu 1968 se zapojil i do velké studentské stávky podporované tehdejšími představiteli fakult: „*Tehdy jsem zažil i ty okupace fakult, kdy jsme si prostě vzali matračky a deky a šli jsme spát na tu fakultu. Vyjadřovali jsme tak svůj odpor proti té nastupující totalitě...Ve svých devatenácti, dvaceti letech jsme věřili, že se něco velikého stane, a že teda prostě řekneme všichni jednomyslně – ted' běžte už domů...*“⁴⁹

Jak R. Smahel dále vzpomínal, sepisovali studenti v rámci této stávky své požadavky pro vedení KSČ – tzv. *desatero požadavků studentů*. Studující požadovali především odchod cizích vojsk ze země, zákaz cenzury a odchod zkompromitovaných politiků. Ani jeden z těchto požadavků však nebyl následně vedením KSČ přijat.⁵⁰

---

⁴⁷ DOSKOČIL, Zdeněk: *Duben 1969. Anatomie jednoho mocenského zvratu*. Brno 2006, s. 26 – 34.

⁴⁸ BÁRTA, Miloš: *Pokus o záchranu reformního programu*. In: MENCL, Vojtěch (a kol.): *Československo roku 1968*. 2. díl. *Počátky normalizace*. Praha 1993, s. 20.

⁴⁹ Srov. Rozhovor s R. Smahelem, 5. 5. 2003. In <http://www.coh.usd.cas.cz/rozhovor/smahel-rudolf-ped-070-1/> [cit. 20. 11. 2017].

⁵⁰ SMAHEL, Rudolf: *Vzpomínky na Jana Palacha*. In: <http://www.pametnaroda.cz/witness/clip/id/2274>. [cit. 20. 11. 2017].

V průběhu podzimu 1968 se na akcích vedených studenty seznámil R. Smahel také s Janem Palachem, který v této době studoval historii a politickou ekonomii na Filozofické fakultě v Praze. Jejich původně spíše náhodná setkání přerostla v přátelství, oba mladíci se často scházeli na studentských kolejích a vedli spolu celou řadu rozhovorů a diskuzí. Jak později R. Smahel vzpomínal, hovořil s ním J. Palach často o nutnosti vyhlášení generální stávky a sděloval mu své zážitky z opakovaných pobytů v Sovětském svazu. *„Jan tam byl dvakrát na brigádě a poznal obrovskou bídu tamějších lidí a především to, že se báli o čemkoliv mluvit. Byli to lidé zbídačelí a ochromení strachem z gulagu. Vícekrát mi řekl – tato hrůza přijde i k nám, když se nepostavíme na odpor.“*⁵¹

Oba studenti se naposledy setkali na kolejích na Jarově před Vánoci roku 1968. Dne 16. ledna 1969 se J. Palach na Václavském náměstí polil hořlavinou a zapálil. S rozsáhlými popáleninami byl převezen do nemocnice, kde o tři dny později zemřel. Jeho protestní čin nebyl pouhým chvilkovým rozhodnutím, ale delší dobu připravovanou akcí. Svou obětí se rozhodl probudit společnost, která začala upadat do letargie a beznaděje. J. Palach velice těžce nesl okupaci země vojsky Varšavské smlouvy a nechtěl se smířit s rezignací.⁵²

Upálení J. Palacha zasáhlo celou československou společnost, o to více však jeho přítele R. Smahela. Jeho čin se pro něj stal zásadním impulzem pro vedení aktivit proti komunistickému režimu a zároveň ovlivnil jeho dlouho zrající rozhodnutí stát

---

⁵¹ SMAHEL, Rudolf: *Vzpomínky na Jana Palacha*. In: <http://www.pametnaroda.cz/witness/clip/id/2274>. [cit. 20. 11. 2017].

⁵² BLAŽEK, Petr – Eichler, Patrik – JAREŠ, Jakub (a kol.): *Jan Palach '69*. Praha 2009, s. 55 – 56.

se knězem. Rozhodl se tedy ukončit studium zahraničního obchodu v Praze a podal si přihlášku na bohosloveckou fakultu v Olomouci, kam byl v říjnu 1969 přijat.⁵³

2.2. Studium bohosloví a počátek „protistátní činnosti“

R. Smahel zahájil v říjnu 1969 své bohoslovecké studium v Olomouci na pobočce Cyrilometodějské bohoslovecké fakulty (CMBF). Tato pobočka existovala teprve krátce. Byla slavnostně otevřena 8. října 1968. V období jejího fungování ovšem nedošlo k vrácení původních budov zrušené teologické fakulty a kněžského semináře, proto byly prostorové možnosti studia značně ztíženy. Studenti a vyučující byli umístěni v arcibiskupské rezidenci, ve které byly k tomuto účelu upraveny místnosti pro přednášky, kanceláře, studovny a ubytování. Ve studijním roce 1968/1969 měli k výuce k dispozici pouze aulu, jednu studovnu s knihovnou, čtyři přednáškové sítě, děkanskou kancelář, kancelář knihovny, společenskou místnost a jednotlivé ubikace.⁵⁴

Nedlouho po otevření pobočky se proto profesorský sbor pod vedením proděkana ThDr. Bohumila Zlámala⁵⁵ pokusil o obnovu teologické fakulty v plném rozsahu pěti ročníků a jako samostatné fakulty. Vyučující usilovali také o vhodnější umístění studentů a přidělení dalších budov. Ve všech případech však byli vedením Sekretariátu pro věci církevní (SPVC) a vedením místního městského a okresního národního výboru odmítnuti.⁵⁶ Za ztížených podmínek tak nabízela škola denní a dálkové studium teologie a studium katechetiky určené pro laiky. I přesto byl o studium

---

⁵³ SMAHEL, R.: *Vzpomínky na Jana Palacha*. In: <http://www.pametnaroda.cz/witness/addition/id/2274>. [cit. 20. 11. 2017].

⁵⁴ CEKOTA, Vojtěch: *Teologická fakulta (1860 – 1996)*. In: *Padesát let z dějin obnovené fakulty*. Olomouc 1996, s. 50 – 51.

⁵⁵ Na pobočce vyučovali např.: František Konečný (filozofie), Antonín Kleveta (semitologie), Jaroslav Tobola (Starý zákon), Antonín Němeček (Nový zákon), Josef Ryška (církevní právo), Vojtěch Tkadlčík (staroslověnština), Jaroslav Studený (Křesťanská archeologie), Josef Olejník (církevní zpěv a hudba), Josef Novosad (filozofie přírodních věd) a Bohumil Řezníček (semitologie) a další. S nastupující normalizací zde vyučovali také někteří laici společenské a politické předměty. CEKOTA, Vojtěch: *c. d.*, s. 50 – 51.

⁵⁶ NOVOTNÝ, Vojtěch: *Katolická teologická fakulta 1939 – 1990. Prolegomena k dějinám české katolické teologie druhé poloviny 20. století*. Praha 2008, s. 261 – 263.

mezi věřícími velký zájem. Jen do prvního ročníku se přihlásilo 79 bohoslovců, 102 studentů dálkového studia a 72 studentů katechetického studia. Dohromady zde studovalo 253 studentů.⁵⁷ Ve studijním roce 1969/1970 nastoupil R. Smahel do třetího a zároveň státem posledního povoleného ročníku. Na základě rozhodnutí Karla Hružy, ředitele SPVC, nesměla pobočka v následujících letech přijímat nové studenty. Ve společnosti se totiž začala plně prosazovat normalizace.⁵⁸

Současně s řádným bohosloveckým studiem začal R. Smahel poprvé vyvíjet četné aktivity, které byly později bezpečnostním aparátem označeny za „protistátní“. V roce 1972 vstoupil tajně do salesiánské kongregace.⁵⁹ Jako bohoslovec a salesián začal spoluorganizovat salesiánské prázdninové akce – tzv. chaloupky, během nichž byly věřícím dětem a mládeži předávány i náboženské vědomosti. V Olomouci vedl skupinky ministrantů, různé biblické přednášky nebo politické debatní kroužky pro studenty jiných fakult na místních státních kolejích.⁶⁰

V průběhu svého studia začal také nepovoleně bez vědomí úřadů společně s dalšími bohoslovci tisknout studentská skripta. K rozmnožování textů používali tajně školní cyklostyl umístěný na půdě biskupské konzistoře: „*Tehdy nás bylo pár, říkali jsme tomu nočky, noční směny. Vlastně ten cyklostyl jel od nevidím do nevidím i přes tu noc. Tiskli jsme věci, které byly potom distribuovány dál různým skupinám.*“⁶¹ Bohoslovci byly tehdy tištěny především katecheze a rozborů jednotlivých úryvků bible.⁶²

---

⁵⁷ NOVOTNÝ, V.: *c. d.*, s. 247.

⁵⁸ Tamtéž, s. 263.

⁵⁹ KŘÍŽKOVÁ, Marie Ruth: *Kniha víry, naděje a lásky. 70 let od působení salesiánů v Čechách a na Moravě*. Praha 1996, s. 192.

⁶⁰ ABS, Sb. Svazky kontrarozvědného rozpracování, arch. č. KR-876431 MV, *Důvodová zpráva*, 29. 3. 1982, s. 1.; Srov. rozhovor s R. Smahelem, 3. 8. 2011. In: <http://www.pametnaroda.cz/witness/clip/id/2274>. [cit. 20. 11. 2017].

⁶¹ Srov. rozhovor s R. Smahelem, 3. 8. 2011. In: <http://www.pametnaroda.cz/witness/clip/id/2274>. [cit. 20. 11. 2017].

⁶² Archiv autorky, SMAHEL, R.: *Tisk křesťanského samizdatu v letech 1974 – 1979*.

Kromě akcí, konaných v katolickém okruhu věřících, se R. Smahel pravidelně zúčastňoval i setkávání mladých evangeliků. Tato setkání křesťanů probíhala v kostele Českobratrské církve evangelické na Blahoslavově ulici v Olomouci nebo v soukromých bytech věřících. Vysokoškolští studenti přicházeli do společenství k modlitbě a poslechu různých přednášek, v jejichž pořádání se R. Smahel střídal s dalšími bohoslovci. I přes teologické rozdíly křesťanů nabírali do společenství další věřící studenty olomoucké univerzity.⁶³

Pro tyto aktivity se mladý bohoslovec dostal poprvé do hledáčku bezpečnostních složek. Napojením několika tajných spolupracovníků v roce 1973 získávala StB podrobnější informace o rozsahu a podobě činnosti R. Smahela a celé této skupiny. Od března roku 1974 byli jak organizátoři, tak i účastníci ryze náboženských setkání zváni k výslechu na místní olomoucké velitelství StB, kde museli podávat informace k průběhu jejich pravidelně uskutečňovaných schůzek.⁶⁴ Také R. Smahel byl opakovaně vyslýchán, protokoly o těchto výsleších však nejsou ve spisovém materiálu dochovány. Jak on sám vzpomínal, staly se tyto výslechy jedním z hlavních důvodů, proč si následně začal vést zakódovaný diář.⁶⁵

Kvůli vedení výše uvedených aktivit hrozilo R. Smahelovi, že nebude připuštěn ke kněžskému svěcení a že nezíská státní souhlas pro výkon duchovenské služby.⁶⁶ Za bohoslovce se ovšem postavil tehdejší apoštolský administrátor olomoucké arcidiecéze biskup Josef Vrana⁶⁷, který v rozhodující chvíli neustoupil tlaku

---

⁶³ ABS, f. Historický fond Státní bezpečnosti, arch. č. H-713, *Návrh na profylaktické opatření v akci RYS*, 4. 3. 1974.

⁶⁴ Tamtéž, s. 11.

⁶⁵ Srov. rozhovor s R. Smahelem, 3. 8. 2011. In: <http://www.pametnaroda.cz/witness/clip/id/2274>. [cit. 20. 11. 2017]. Fotografie části diáře se dochovaly i v pramenech - viz příloha B.

⁶⁶ ABS, Sb. Svazky kontrarozvědného rozpracování, arch. č. KR-876431 MV, *Důvodová zpráva*, 29. 3. 1982, s. 1. Podobně i viz ABS, f. Vyšetřovací spisy, arch. č. V-42316 MV, *Hodnocení R. Smahela*, 25. 9. 1979, s. 1.

⁶⁷ **Josef Vrana** (1905 – 1987) – římskokatolický biskup, apoštolský administrátor olomoucké diecéze. Dodnes považován za jednu z kontroverzních postav římskokatolické církve. Jako biskup podporoval

příslušníků olomoucké StB: „*Když za ním (biskupem) přišli v předvečer mého vysvěcení členové StB a říkali: ‚Toho nesvěťte, ten nikdy nedostane souhlas, ten nikdy nebude jako kněz působit.‘ Tak on řekl: ‚On splňuje církevní podmínky, já ho vysvětlím, protože to je moje záležitost.‘*“⁶⁸

R. Smahel byl tedy po úspěšném ukončení studia vysvěcen 22. června 1974 na kněze v olomoucké katedrále sv. Václava, nicméně státní souhlas nedostal. Mladému knězi tak nezbývalo nic jiného, než si najít zaměstnání v civilní oblasti. Přestože ovládal několik cizích jazyků – angličtinu, francouzštinu, ruštinu a němčinu a před bohoslovím vystudoval střední školu, nemohl najít jiné uplatnění než v dělnických profesích. Nejprve nastoupil v roce 1974 do Lidového spotřebního družstva (LSD) Jednoty v Olomouci, kde pracoval jako pomocný dělník ve skladu. Později přešel do národního podniku Technoplast v Chropyni, kde měl na starosti jazykový překlad zahraničních objednávek podniku. Posléze pracoval do roku 1977 v národním podniku Teplotechna v Olomouci.⁶⁹

I když nemohl vykonávat své kněžské povolání, věnoval se při práci tajně pastoraci věřících dětí a mládeže. Nadále spoluorganizoval různé prázdninové akce a pobyty v salesiánském duchu. Na tyto akce pravidelně přijížděli také mladí křesťané z ekumenického hnutí Taizé⁷⁰ z Francie, s nimiž R. Smahel navázal spojení v roce 1975 na mezinárodním setkání mladých křesťanů v Drážďanech. Veškerou organizaci těchto aktivit domlouvali věřící kvůli utajení osobně a přesouvali

---

kolaborující kněžské hnutí *Pacem in Terris*, jehož byl členem. ZBRANEK, Tomáš Benedikt: *Životní příběh kontroverzního biskupa*. Historický obzor, 19, 2008, č. 1 – 2, s. 32 – 34.

⁶⁸ Srov. rozhovor s R. Smahelem, 3. 8. 2011. In: <http://www.pametnaroda.cz/witness/clip/id/2274>. [cit. 20. 11. 2017].

⁶⁹ ABS, f. Vyšetřovací spisy, arch. č. V-42316 MV, *Závěrečná zpráva*, 27. 11. 1980, s. 5.

⁷⁰ Jedná se o křesťanské ekumenické společenství sídlící na jihu Burgundska. Bylo založeno v roce 1940 bratrem Rogerem Schützem. *Historie, začátky*. In: https://www.taize.fr/cs_article8895.html [cit. 20. 4. 2018].

na bezpečnější místa – do přírody, horských chat, privátních bytů apod., tak aby bylo zamezeno sledování StB. Tito mladí křesťané dováželi s sebou často také různé náboženské texty, které byly následně přepisovány na psacích strojích a dále šířeny mezi věřícími.⁷¹

Současně s vedením těchto aktivit vedl R. Smahel i další činnosti. Prakticky ihned po skončení bohosloveckého studia začal s tiskem náboženské literatury ve svém podkrovním bytě v domě svých rodičů v Olomouci. Pro lepší utajení činnosti proboural společně s rodiči nový vchod z garáže přímo do sklepa tak, aby nebylo z ulice vidět nakládání a vykládání tiskovin.⁷² Samostatně si zajišťoval veškerý potřebný materiál i technické vybavení a vyhotovené tiskoviny následně rozdával mezi své známé a věřící v okruhu svého bydliště v Olomouci.⁷³

V roce 1975 pak tuto svou činnost dále rozšířil. Tehdy začal spolupracovat s dalším katolickým aktivistou, Josefem Vlčkem, který tajně tiskl náboženskou literaturu ve sklepě svého bytu na Černochově ulici v Olomouci. Společně začali rozmnožovat především biblické rozборы, katechetické a pastorační texty pro rodiče a katechety. Svoji činnost ještě rozšířili o rok později. R. Smahel se tehdy seznámil s dalším katolickým laikem a významným protikomunistickým odbojářem Janem Krumpholcem a rozhodl se zapojit do činnosti tzv. radikovské tiskárny.⁷⁴

---

⁷¹ ABS, f. Vyšetřovací spisy, arch. č. V-42316 MV, *Závěrečná zpráva*, 27. 11. 1980, s. 25. Podobně i Archiv autorky, SMAHEL, R.: *Tisk křesťanského samizdatu v letech 1974 – 1979*.

⁷² SMAHEL, R.: *25. výročí od velkého zatýkání věřících na Moravě*. In: <http://www.sdb.cz/kdo-jsme/dokumentysdb/?page=21> [cit. 19. 12. 2017].

⁷³ ABS, f. Vyšetřovací spisy, arch. č. V-42316 MV, *Závěrečná zpráva*, 27. 11. 1980, s. 23.

⁷⁴ Archiv autorky, SMAHEL, R.: *Tisk křesťanského samizdatu v letech 1974 – 1979*.

3. Radíkovská tiskárna

Pod pojmem *radíkovská tiskárna* se skrývá křesťanská vydavatelská dílna Jana Krumpholce, která byla zbudována ve dvou sklepních prostorách jeho rodinného domu v obci Radíkov nedaleko Olomouce. Ve své době se jednalo o jedno z největších křesťanských samizdatových center, které zásobovalo svými tiskovinami téměř celou republiku.⁷⁵

Její činnost byla podle vyšetřovací verze StB zahájena na začátku roku 1977. Podle této verze se J. Krumpholc po setkání s knězem Bohumilem Kovářem⁷⁶ přiklonil ke spolupráci ve vytváření a rozšiřování samizdatové náboženské literatury. Souhlasil také s tím, že by tisk mohl být prováděn přímo v jeho domě v Radíkově.⁷⁷ Na základě Krumpholcova souhlasu mělo dojít prostřednictvím kněze Jana Jiříčka⁷⁸ k setkání J. Krumpholce s prvotním a hlavním iniciátorem myšlenky tisku, R. Smahelem. Při tomto setkání v Radíkově se měli všichni společně dohodnout na spolupráci ve vytváření a šíření náboženských textů a možnosti tisku v Radíkově.⁷⁹

Pravdou však bylo, že radíkovská tiskárna zahájila činnost mnohem dříve – již začátkem roku 1976.⁸⁰ Jak je možné, že se tato skutečnost podařila před příslušníky

---

⁷⁵ Archiv autorky, SMAHEL, R.: *Tisk křesťanského samizdatu v letech 1974 – 1979*.

⁷⁶ **Bohumil Kovář** (1921 – 1979) – římskokatolický kněz a jezuita. Do řádu Tovaryšstva Ježíšova vstoupil v roce 1945. Následně byl poslán ke studiu do Teologického institutu slovenské viceprovincie v Trnavě. Zde byl 13. dubna 1950 zatčen v rámci „Akce K“ a v září tohoto roku poslán k pomocným technickým praporům (PTP) do Svaté Dobrotivé v Čechách. Propuštěn byl o tři roky později. V roce 1950 byl tajně vysvěcen na kněze. Pracoval dále v dělnických profesích, a to až do roku 1969, kdy byl ustanoven farářem ve Znojmě. V této farnosti pak působil až do své smrti v roce 1979. Více k jeho životu viz PAVLÍK, Jan: *Vzpomínky na zemřelé jezuitu v Čechách, na Moravě a v moravském Slezsku od roku 1814*. Olomouc 2011, s. 468 – 470.

⁷⁷ ABS, f. Vyšetřovací spisy, arch. č. V-42316 MV, *Závěrečná zpráva*, 27. 11. 1980, s. 4.

⁷⁸ **Jan Jiříček** (1952 – 2007) – římskokatolický kněz a salesián. V roce 1979 byl vysvěcen na kněze a posléze byl jmenován kaplanem v Gottwaldově, kde působil šest let. V červnu 1985 byl dekretován do farnosti Určice u Prostějova. Zde působil nepřetržitě téměř 22 let až do své smrti v roce 2007. Více k jeho životu viz FRANK, Miloslav: *Stručný salesiánský nekrolog 1924 – 2008*. In: <http://docplayer.cz/25105705-Strucny-salesiansky-nekrolog.html> [cit. 20. 4. 2018].

⁷⁹ ABS, f. Vyšetřovací spisy, arch. č. V-42316 MV, *Upozornění na zjištěné nedostatky podle §164 ods. 2 tr. ř.*, 30. 9. 1980, s. 1.

⁸⁰ Archiv autorky, SMAHEL, R.: *Tisk křesťanského samizdatu v letech 1974 – 1979*.

StB utajit, se lze jen domnívat. Je ale pravděpodobné, že to byl výsledek konspirativních opatření, které celá „skupina“ kolem tiskárny přijala.

Už na začátku roku 1976 se R. Smahel dozvěděl od svého bývalého vedoucího v podniku Technoplast v Chropyni – J. Vlčka o tom, že existuje rodina J. Krumpholce, která by byla ochotná pomoci s tiskem náboženské literatury. S několika dalšími věřícími se proto vydal jej a jeho rodinu navštívit do Radíkova. Na tomto setkání se pak všichni dohodli na zbudování hlavního centra tisku v Krumpholcově domě. Tento dům byl věřícími také vybrán záměrně, neboť se nacházel na samotě a v těžko přístupném terénu.⁸¹ Podle původní dohody zde měla přijíždět tisknout katolická mládež, protože jim J. Krumpholc nabídl pouze propůjčení místa. Velice brzy se však rozhodl pro změnu. Z konspiračních důvodů se ujal se svou rodinou hlavního vedení tisku, aby zůstalo místo z větší části utajené a nechodili sem nápadně často cizí lidé. Prostřednictvím slovenských přátel získal technické vybavení a základní provozní materiál, a tak mohli věřící zahájit tisk a rozšiřování náboženské literatury.⁸²

Zpočátku fungovala tiskárna na základě činnosti několika málo ochotných lidí, kteří obstarávali vše potřebné pro tisk. Podíleli se na přepisování textů na psacích strojích, shánění kancelářských a knihtiskařských potřeb, tisknutí, distribuci a dalších aktivitách. Postupem času se do činnosti začal zapojovat čím dál větší počet věřících, velice často z řad katolické mládeže.⁸³ Obzvláště početnou skupinu tvořily ženy, které přepisovaly texty na psacích strojích. Pro radíkovskou tiskárnu jich pracovalo přibližně patnáct.⁸⁴ S neustále se rozšiřující činností došlo k navázání spolupráce také

---

⁸¹ HOLEČKOVÁ, M. E.: *c. d.*, s. 143.

⁸² HAVLÍČKOVÁ, H.: *c. d.*, s. 307 – 308.

⁸³ ABS, f. Vyšetřovací spisy, arch. č. V-42316 MV, *Závěrečná zpráva*, 27. 11. 1980, s. 5.

⁸⁴ SMAHEL, R.: *25. výročí od velkého zatýkání věřících na Moravě*. In: <http://www.sdb.cz/kdojsme/dokumentysdb/?page=21> [cit. 19. 12. 2017].

s dalšími věřícími z jiných křesťanských samizdatových center – především s katolickými aktivisty z Prahy, Brna a na Slovensku z Bratislavy.⁸⁵

Aktivity všech členů měly velmi konspirativní charakter. Z bezpečnostních důvodů neměli ani oni samotní přehled o dalších zapojených osobách a rozsahu jejich činnosti. Pro organizaci tisku využívali nejrůznějších kódů a hesel – pro místa setkávání, adresy, kontakty apod. Např. *dodávka jablek* znamenala dodávku základních materiálů potřebných pro tisk do Radíkova.⁸⁶ Organizátoři si rovněž zajišťovali všechno osobně. Jak vzpomínal R. Smahel, předpokládali, že jsou jejich telefony odposlouchávány a jejich korespondence kontrolována StB.⁸⁷

V samotném Radíkově se pak věřící podíleli na rozmnožování dvou typů tiskovin – náboženských a politických, protikomunisticky zaměřených.⁸⁸ Protikomunistickým textům byla věnována značná pozornost především od roku 1977. Jednalo se o texty spjaté s občanskou iniciativou Charta 77⁸⁹ a Výborem na obranu nespravedlivě stíhaných. Tyto texty dodával do tisku kněz František Lízna, který se do činnosti tiskárny zapojil v témže roce. F. Lízna spolupracoval s významnými křesťanskými chartisty, mezi jinými to byli např. kněz Josef Zvěřina⁹⁰ či karmelitka

---

⁸⁵ ABS, f. Vyšetřovací spisy, arch. č. V-42316 MV, *Závěrečná zpráva*, 27. 11. 1980, s. 9.

⁸⁶ Tamtéž, s. 17.

⁸⁷ Srov. rozhovor s R. Smahelem, 3. 8. 2011. In: <http://www.pametnaroda.cz/witness/clip/id/2274>. [cit. 20. 11. 2017].

⁸⁸ Výběr z vyhotovených tiskovin viz příloha C.

⁸⁹ **Charta 77** – tato občanská iniciativa představovala největší opoziční platformu v období normalizace v Československu. Jako otevřené a neformální společenství sjednocovala lidi odlišného vyznání, povolání i politických postojů a vyzývala k dodržování lidských a občanských práv v zemi i ve světě. Byla založena 1. ledna 1977. *Prohlášení Charty 77* podepsalo přes 200 lidí. Prvními signatáři a autory této iniciativy byli Václav Havel, Petr Uhl, Ludvík Vaculík nebo Jan Patočka. JIČÍNSKÝ, Zdeněk: *Charta 77 a právní stát*. Brno 1995, s. 14 – 19.

⁹⁰ **Josef Zvěřina** (1913 – 1990) – římskokatolický kněz, historik umění a vysokoškolský pedagog. V roce 1937 byl vysvěcen na kněze. V procesu proti tzv. Katolické akci byl v roce 1952 odsouzen na 22 let. Po propuštění v roce 1965 se velmi aktivně zapojoval do skrytého života katolické církve. Byl aktivním členem Charty 77 a také jedním z blízkých poradců kardinála Františka Tomáška. Více k životu viz KRÍŽKOVÁ, Marie Rút: *Žít jako znamení. Rozhovory s Josefem Zvěřinou*. Praha 1997.

a katolická aktivistka Anna Magdaléna Schwarzová.⁹¹ Díky němu prošla radikovská tiskárna v průběhu následujících dvou let výraznou proměnou. Ale i přesto, že došlo v této době k zvýšenému nárůstu tisku protikomunistických textů, zůstávalo stále hlavním posláním tvůrců samizdatu doplnění chybějící náboženské literatury na československém trhu.⁹²

3.1. Hlavní organizátoři

Podle výsledku vyšetřování StB byli označeni jako hlavní organizátoři tiskárny v Radíkově společně s R. Smahelem tito lidé:

Josef Adámek (1914 – 2002) se narodil 27. srpna 1914 v obci Višňová nedaleko Znojma. Pocházel z rolnické rodiny, ze sedmi sourozenců. Po vychození základní školy se vyučil obchodním příručím a v této profesi pracoval u firmy Pokorný v Brně. V roce 1940 nastoupil nejprve jako zásobovač ve Škodových závodech v Brně a později pracoval ve stejné profesi v národním podniku Adamovské strojírně v Adamově. V roce 1969 založil v Brně knihtiskařské družstvo LOGOS, které se zaměřovalo především na tisk náboženské literatury. Toto družstvo ovšem fungovalo velmi krátce – do poloviny roku 1971. Jeho zrušení přivedlo následně J. Adámka k ilegálnímu tisku. Od družstva odkoupil zbytky písemností a také technické vybavení, které následně začal využívat pro vlastní tisk. Vzhledem k tomu,

---

⁹¹ **Anna Magdaléna Schwarzová** (1921 – 2017) – bosá karmelitka, perzekvována nacistickým i komunistickým režimem. Pocházela ze židovské rodiny. V prosinci 1941 byla deportována celá její rodina do Terezína. Se svou matkou zde přežili do konce války. Otec zemřel v Osvětimi. V roce 1953 byla zatčena StB a o rok později odsouzena za velezradu na 11 let a ke ztrátě občanských práv a majetku. Po propuštění z vězení v roce 1960 pracovala až do důchodu v dělnických profesích. Aktivně spolupracovala se členy Charty 77 a VONSu. V roce 1985 se jí podařilo odejít z Československa, jejím domovem se napříště stal klášter v Krakově, kde žila až do své smrti. DRDA, ADAM: „*S komunismem jsem nikdy nekoketovala*“. *Portrét řeholnice Anny Magdalény Schwarzové, vězeňkyně dvou totalit. Paměť a dějiny – Revue pro studium totalitních režimů*, 2007, č. 1, s. 180 – 187.

⁹² SOkA Olomouc, f. Okresní soud, Soudní spis k případu J. Vlčka a spol., sp. zn. 4T 162/81, *Protokol o hlavním líčení*, 28. 9. 1981, s 4.

že bylo družstvo zrušeno, nastoupil jako tiskař v Oblastním podniku služeb města Tišnov a i zde využíval bez povolení podnikových strojů k tisku náboženské literatury.

V roce 1978 se díky setkání s J. Krumpholcem zapojil do činnosti radíkovské tiskárny. J. Adámek se podílel na jejím fungování především dovozem potřebných provozních materiálů pro tisk. V letech 1978 – 1979 získal přes 200 balíků papíru po 500 listech a více než 90 kg cyklostylové barvy. Všechny získané materiály vozil pravidelně autem se svým zetěm Emilem Tomanem do Radíkova.⁹³ Jeho další činnost spočívala v zajišťování náboženských textů a také distribuci vyhotovených tiskovin v okolí Brna.⁹⁴

Jan Krumpholc (1927 – 2010) se narodil 3. června 1927 v obci Radíkov u Olomouce. Pocházel z rolnické rodiny, ze čtyř sourozenců. Po ukončení obecné a měšťanské školy strávil dva roky na obchodní škole. Po jejím úspěšném absolvování v roce 1943 se ještě vyučil řezníkem a posléze začal hospodařit na rodinném statku. V roce 1944 se zapojil do II. odboje. Působil v partyzánské jednotce Moravská brigáda – skupina Sever, v rámci níž se účastnil různých sabotáží a ozbrojených přepadení vlaků. Během závěrečných bojů v květnu 1945 také utrpěl zranění levé nohy. Po skončení II. světové války sloužil ještě šest měsíců ve strážních jednotkách v pohraniční oblasti a toto období mu bylo následně uznáno jako základní vojenská služba. Od roku 1946 začal pracovat jako lamač kamene v radíkovském kamenolomu a později se opět vrátil k rodinnému hospodářství.

Po komunistickém převratu v roce 1948 se J. Krumpholc zapojil i do třetího protikomunistického odboje. Společně s dalšími odbojáři vedl různé

---

⁹³ SOkA Olomouc, f. Okresní soud, soudní spis k případu „J. Vlčka a spol.“, sp. zn. 4T 162/81, Vyšetřovací spis XI., *Protokol o výslechu svědka – Emil Toman*, 10. 9. 1979, s. 2.

⁹⁴ ABS, f. Vyšetřovací spisy, arch. č. V-42316 MV, *Závěrečná zpráva*, 27. 11. 1980, s. 3.

aktivity, např. zjišťoval umístění závodních milic, tiskl a rozšiřoval protikomunistické letáky nebo se spolupodílel na získávání spolehlivých osob pro činnost odbojové skupiny. Ta se následně rozrostla na necelých čtyřicet spolupracovníků. J. Krumpholc byl v roce 1949 společně s dalšími zatčen a posléze v roce 1951 odsouzen Nejvyšším soudem k trestu odnětí svobody na 15 let za spáchání zločinu velezrady. Byl vězněn v Bytízi u Příbrami, na Pankráci a ve Valdicích. Po amnestii v roce 1960 pracoval v dělnických profesích v různých podnicích. Do protikomunistické činnosti se opět zapojil ve druhé polovině sedmdesátých let. Tehdy nabídl svůj dům pro tisknutí katolických tiskovin a zapojil se on i jeho rodina přímo do tisku.⁹⁵

František Lízna se narodil 11. července 1941. Pochází z úřednické rodiny, ze tří sourozenců. Po ukončení povinné školní docházky absolvoval jedenáctileté gymnázium v Jevíčku, které ukončil maturitou v roce 1959. Poté začal pracovat v různých dělnických profesích. V roce 1961 byl poprvé odsouzen Okresním soudem v Blansku za stržení sovětské vlajky k sedmi měsícům odnětí svobody. Trest si odpykával ve věznici v Ostrově nad Ohří u Karlových Varů. Krátce po propuštění se pokusil dvakrát o přechod přes hranice do zahraničí. V obou případech však neuspěl a po druhém pokusu v roce 1964 byl odsouzen Okresním soudem v Uherském Hradišti ke dvanácti měsícům odnětí svobody. Z výkonu trestu v Nápravně výchovném ústavu Ministerstva vnitra v Praze byl propuštěn 3. listopadu 1965.

V roce 1968 byl přijat do jezuitského řádu a o rok později si podal přihlášku do kněžského semináře v Litoměřicích. Po úspěšném absolvování studia v roce 1974 byl vysvěcen na kněze, nedostal však státní souhlas pro výkon duchovenské služby,

---

⁹⁵ ABS, f. Vyšetřovací spisy, arch. č. V-42316 MV, *Závěrečná zpráva*, 27. 11. 1980, s. 2. Více viz BÁRTOVÁ, Markéta: „*Sháněti spolehlivé lidi... a tyto zapojovati*“, *Životní příběh odbojáře Jana Krumpholce (1927 – 2010)*. In: ŽÁČEK, Pavel (a kol.): *Vyjádření úcty a vděčnosti*. 3. sborník o protikomunistickém odboji. Praha 2018. V tisku.

a tak pracoval v dělnických profesích nebo ve zdravotnictví. Byl jedním z prvních signatářů Charty 77 a spolupracoval také s Výborem na obranu nespravedlivě stíhaných.

Na podzim roku 1977 se skrze své známé zapojil do aktivit radíkovské tiskárny. Jeho hlavní činnost spočívala v dovozu materiálů potřebných pro tisk. Konspirativním způsobem převážel svým autem papír a další materiály získané již zmíněným spolupracovníkem Josefem Vlčkem, a to z předem určeného místa do Radíkova. Toto opatření bylo zavedeno z důvodu, aby nebyla zaznamenána spojitost J. Krumpholce s J. Vlčkem. Kromě této činnosti se F. Lízna podílel také na dalších aktivitách. Dodával do tisku většinou protikomunistické texty, překládal cizojazyčné publikace, fungoval jako spojka s pražskou tajnou křesťanskou tiskárnou a zapojoval se i do distribuce vyhotovených tiskovin.⁹⁶

Jan Odstrčil (1921 - ?) se narodil 10. ledna 1921 v Olomouci. Pocházel ze živnostenské rodiny. Po ukončení základní školní docházky v roce 1934 se vyučil knihkupcem. Poté nastoupil v roce 1940 do firmy Šebestík v Olomouci, kde pracoval jako obchodní příručí. Během druhé světové války byl nasazen na jeden rok na nucené práce v Rakousku. V roce 1943 se vrátil zpět do Olomouce a začal zde pracovat v jednom z místních nakladatelství. Později přešel do podniku Podzemní stavby Olomouc a v roce 1952 nastoupil do národního podniku KOVO-DŘEVO, kde pracoval jako vedoucí skladu až do roku 1979.

---

⁹⁶ABS, f. Vyšetřovací spisy, arch. č. V-42316 MV, *Závěrečná zpráva*, 27. 11. 1980, s. 2. K další činnosti viz ABS, Sb. Objektové svazky, arch. č. OB-174 HK a OB-1954 MV; ABS, f. Vyšetřovací spisy, arch. č. V-10434 ÚL a arch. č. V-2898 BN; ABS, f. Správa sledování SNB, arch. č. SL-7062 MV. Více viz také VLČEK, Vojtěch: *Kříž jsem hlásal, kříž jsem snášel. Rozhovory s kněžími a řeholníky pronásledovanými za komunismu v letech 1948 – 1989*. Kostelní Vydří 2006, s. 189 – 240.

Do činnosti radikovské tiskárny byl J. Odstrčil zapojen nepřímo od roku 1977. Podle vyšetřování StB figuroval jako jeden z hlavních dodavatelů základních materiálů potřebných pro tisk. J. Odstrčil objednával jako vedoucí skladu několikrát ročně předsádkový papír pro Arcibiskupskou konzistoř v Olomouci. Z těchto objednávek začal odebírat materiál pro J. Vlčka. Konzistoř početně nekontrolovala objednané množství, pouze jej vážila a J. Odstrčil doplňoval chybějící váhu tzv. přířezy – papíry menšího formátu, které byly jinak určeny do sběru. Konzistoř tak obdržela méně papíru formátu A3, ale ani jedné straně nevznikla škoda, protože konzistoř získala svou objednávku a podniku KOVO-DŘEVO řádně zaplatila. Zároveň s tím měl J. Vlček pro radikovskou tiskárnu velké množství papíru. Kromě tohoto materiálu odprodával J. Odstrčil také fasciklový karton ve formátu A4. V celkovém množství se jednalo zhruba o 1300 archů.⁹⁷

J. Odstrčil ovšem netušil, že tyto materiály směřují do Radíkova, protože mu J. Vlček sdělil, že je potřebuje na výrobu studentských skript pro bohoslovce. Veškeré materiály tak podle vyšetřovací verze StB dodával nevědomky.⁹⁸

Josef Vlček (1920 – 2015) se narodil 6. června 1920 v Kaňovicích nedaleko Frýdku-Místku. Pocházel z učitelské rodiny, ze šesti sourozenců. Po ukončení základní školní docházky v roce 1933 nastoupil na salesiánské gymnázium ve Fryštáku a po úspěšném složení maturity v roce 1939 přešel na bohosloveckou fakultu v Olomouci. Zde mohl studovat pouhé tři měsíce, protože v listopadu byly nacisty uzavřeny všechny vysoké školy. J. Vlček tak začal navštěvovat Obchodní akademii v Ostravě. V roce 1942 nastoupil nejprve jako účetní ve Slezských cihelnách a později jako účetní v podniku Morostra v Ostravě. V roce 1947 pak přijal místo

---

⁹⁷ ABS, f. Vyšetřovací spisy, arch. č. V-42316 MV, *Závěrečná zpráva*, 27. 11. 1980, s. 4 a 15.

⁹⁸ SOKA Olomouc, f. Okresní soud, Soudní spis k případu J. Vlčka a spol., sp. zn. 4T 162/81, *Protokol o hlavním líčení*, 28. 9. 1981, s. 4.

vedoucího tajemníka Matice Cyrilometodějské v Olomouci, kde pracoval až do roku 1950. V tomto roce se pokusil společně se svou rodinou a dalšími osobami o útěk za hranice. Skupina však byla chycena a následně souzena. J. Vlček byl odsouzen Státním soudem v Praze nejprve k trestu smrti a posléze k 21 rokům odnětí svobody. Jako vězeň byl zaměstnán v uranových dolech v Jáchymově a na svobodu se dostal až po prezidentské amnestii v roce 1960.

Po propuštění pracoval nejprve jako zámečnický v národním podniku v Kopřivnici a později od roku 1965 jako strojník v pobočce Severomoravských plynáren v Příboře. V roce 1968 se vrátil zpět do Olomouce, kde získal pozici pastoračního referenta na arcibiskupství. V roce 1970 nastoupil jako vedoucí v pobočce výrobního družstva LOGOS v Olomouci. Tiskl a vydával náboženské tiskoviny do poloviny roku 1971. Po zrušení družstva byl zaměstnán nejprve jako skladový manipulát na výstavišti Flóra Olomouc a později jako vedoucí skladu v národním podniku Teplotechna v Olomouci.

Ve druhé polovině 20. století se velmi aktivně podílel na činnosti v katolickém samizdatu. Tiskl katolické tiskoviny na dvou cyklostylech ve svém bytě na Černochově ulici v Olomouci. V rámci radikovské tiskárny bylo jeho hlavní činností získávání potřebných materiálů a technického vybavení. Jen pro období let 1978 – 1979 se mu podařilo zajistit nejméně 240 až 280 balíků papíru po 500 listech od J. Odstrčila a od jiných zdrojů získal dalších nejméně 250 balíků papíru, 900 cyklostylových blán a přes 60 kg cyklostylové barvy. V samizdatové činnosti pomáhal také se zajišťováním náboženských textů a s jejich rozepisováním na cyklostylové blány.⁹⁹

---

⁹⁹ ABS, f. Vyšetřovací spisy, arch. č. V-42316 MV, *Závěrečná zpráva*, 27. 11. 1980, s. 4 a 13. K další činnosti např. ABS, f. Správa sledování SNB, arch. č. SL-3678 MV a ABS, f. Vyšetřovací spisy arch.

Posledním hlavním organizátorem radíkovské tiskárny byl R. Smahel. Následující podkapitoly se podrobněji věnují jeho spolupráci s výše uvedenými aktéry tiskárny a také těm oblastem samizdatové produkce, v nichž se angažoval v letech 1976 až 1979.

3.2. Činnost R. Smahela v radíkovské tiskárně

R. Smahel byl součástí radíkovské tiskárny od samotného počátku jejího fungování. Po dohodnuté spolupráci s J. Krumpholcem se začal zapojovat do mnohých aktivit, jimž se v různé míře intenzity věnoval až do samotného ukončení její činnosti příslušníky StB v září 1979. Smahelovo působení v rámci ní lze rozdělit do dvou větších etap. V první z nich, od začátku roku 1976 do podzimu 1977, se mohl ve větší míře podílet na chodu tiskárny.¹⁰⁰ K větší části této etapy se ovšem nedochovaly žádné písemné prameny, neboť jeho aktivita v samizdatové činnosti byla zaznamenána na základě vyšetřování až na začátku roku 1977.¹⁰¹

Druhá etapa jeho činnosti představovala období od konce roku 1977 do září 1979. V průběhu roku 1977 přišla podstatná změna v jeho profesním životě. Po několika dlouhých jednáních iniciovaných biskupem J. Vranou, který se za kněze zaručil, umožnil R. Smahelovi tehdejší krajský tajemník pro věci církevní JUDr. S. Bělohoubek poprvé vykonávat oficiálně kněžské povolání a udělil mu státní souhlas pro výkon duchovenské činnosti. R. Smahel byl tedy k 31. listopadu 1977 ustanoven jako kaplan ve farnosti Uherský Brod a slib věrnosti skládal na Okresním národním výboru v Uherském Hradišti dne 27. prosince 1977.¹⁰² Právě získání státního

---

č. V-6419 MV. Více viz také HAVLÍČKOVÁ, Helena: *Dědictví. Kapitoly z dějin komunistické perzekuce 1948–1989*. Olomouc 2002, s. 192, 310 a 342.

¹⁰⁰ Archiv autorky, Rozhovor s R. Smahelem, 5. 4. 2018.

¹⁰¹ ABS, f. Vyšetřovací spisy, arch. č. V-42316 MV, *Závěrečná zpráva*, 27. 11. 1980, s. 4.

¹⁰² ABS, f. Vyšetřovací spisy, arch. č. V-42316 MV, *Hodnocení R. Smahela*, 25. 9. 1979, s. 2.

souhlasu znamenal, že nemohl kvůli nedostatku času a velké vzdálenosti natolik zasahovat do chodu tiskárny. Nicméně zůstával stále aktivním členem a podílel se na řadě aktivit.¹⁰³

3.2.1. Příprava titulů k tisku

Mezi jeho hlavní činnosti patřilo vyhledávání a obstarávání kvalitní náboženské literatury k rozmnožení. Tyto texty získával různými způsoby. Některé z nich měl ve svém vlastnictví ještě z doby svého bohosloveckého studia na pobočce teologické fakulty v Olomouci, jiné získával prostřednictvím svých přátel a známých – velice často z dalších tajných křesťanských tiskáren. Důležitým zdrojem náboženské literatury byli také jeho bývalí spolužáci z výše uvedené pobočky fakulty nebo tehdy ještě studující bohoslovci, kteří pro něj sháněli různé texty.¹⁰⁴

Kromě náboženské literatury v českém jazyce zajišťoval R. Smahel pro rozmnožování rovněž cizojazyčné, zejména pak německé, francouzské a polské texty a publikace. Tyto zahraniční materiály dostával poštou nebo osobně od svých přátel ze zahraničí, zvláště od Joachima Witta¹⁰⁵ ze Spolkové republiky Německo (SRN) anebo od zahraničních studentů z křesťanské komunity Taizé, kteří navštěvovali jeho a další své známé v Československu. Z těchto zahraničních studentů se jednalo především o aktivního činitele v mezinárodním sdružení křesťanské mládeže „Koncil mladých“, Pierra Gerauda.¹⁰⁶

---

¹⁰³ ABS, f. Vyšetřovací spisy, arch. č. V-42316 MV, *Závěrečná zpráva*, 27. 11. 1980, s. 24.

¹⁰⁴ Tamtéž.

¹⁰⁵ Joachim Witt (*1939 - ?) – člen benediktýnského řádu z Münsterschwarzachu. V červenci 1979 přijel za R. Smahelem do Československa. Při své návštěvě se vydával za obuvníka. SOKA Olomouc, f. Okresní soud, Soudní spis k případu J. Vlčka a spol., sp. zn. 4T 162/81, Vyšetřovací spis XVII., *Dokumentace k vyšetřovacímu spisu VS-ČVS:11/120-79 pro tr. čin nedovolené podnikání podle §180 odst. 1 tr. zákona, obviněný páter Rudolf Smahel.*

¹⁰⁶ ABS, f. Vyšetřovací spisy, arch. č. V-42316 MV, *Závěrečná zpráva*, 27. 11. 1980, s. 24.

V neposlední řadě R. Smahel sám dovážel nebo přenášel náboženskou literaturu přes hranice ze sousedního Polska. „*Naši přátelé Poláci dostávali poštou knihy z Křesťanské akademie v Římě. Ty knihy byly shromažďovány ve velkém v těch vesničkách kolem hranic. Tam jak jsou Jeseníky, Zlaté Hory, Králický Sněžník a tam se to prostě přenášelo přes hranice. Ty hranice nebyly skoro vůbec hlídány. Takže v batohách nebo kufrech jsme to přenášeli.*“¹⁰⁷

Po prvotním zajištění textů vytvářel R. Smahel po dohodě s J. Krumpholcem a dalšími organizátory tiskový plán. Všichni se scházeli přibližně třikrát do měsíce v Radíkově. Společně se dohodli na tom, které tituly a v jakém množství by měly být v následujícím období vytištěny. Tvorba tohoto plánu byla uskutečňována zároveň v kooperaci se členy dalších tajných křesťanských tiskáren tak, aby v Radíkově nebyly tištěny takové texty, které už byly rozmnoženy a distribuovány v jiné části republiky.¹⁰⁸ Toto utváření tiskového plánu pak prošlo částečnou organizační změnou v roce 1977 poté, co R. Smahel odešel do Uherského Brodu. Od tohoto roku byl stanovován plán tak, že byl každý titul nově podle určitých kritérií bodově ohodnocen. Po součtech bodů od R. Smahela, J. Krumpholce a F. Lízny byl plán upraven a následně přijat.¹⁰⁹

Nejpočetnější skupinu tiskového plánu R. Smahela tvořila náboženská literatura. Jednotlivé texty a tituly vybíral především podle aktuálnosti a srozumitelnosti. Jednalo se o „povzbuzující literaturu“, která měla dávat naději v těžkých dnech a zároveň měla být určena pro co možná nejširší okruh věřících.¹¹⁰ Ve výběru

---

¹⁰⁷ Srov. rozhovor s Rudolfem Smahelem, 3. 8. 2011. In: <http://www.pametnaroda.cz/witness/clip/id/274>. [cit. 20. 3. 2018].

¹⁰⁸ ABS, f. Vyšetřovací spisy, arch. č. V-42316 MV, *Závěrečná zpráva*, 27. 11. 1980, s. 25.

¹⁰⁹ Tamtéž, s. 8.

¹¹⁰ Srov. rozhovor s Rudolfem Smahelem, 3. 8. 2011. In: <http://www.pametnaroda.cz/witness/clip/id/274>. [cit. 20. 3. 2018].

R. Smahela tak nechyběly např. texty zaměřené na pastorační rodiny, manželů, mládež, různá skripta, pedagogické a katechetické texty, komentáře a výklady biblických knih, životopisy svatých, pobožnosti, modlitby, zpěvníky, Dopisy z Taizé¹¹¹, dokumenty papeže Jana Pavla II. a dalších významných církevních autorit apod.¹¹²

R. Smahel věnoval svou pozornost také protikomunisticky zaměřeným textům a literatuře. Vyhledával především životopisy ruských a rumunských osobností – disidentů, duchovních, řeholníků a věřících. Ve svém výběru se zaměřoval na životní osudy těch, kteří byli pronásledováni, umučeni komunistickým režimem ve vězeních, dlouhodobě drženi v gulazích nebo v jiných trestaneckých táborech v Sovětském svazu nebo v Rumunsku.¹¹³

Po stanovení tiskového plánu přepisoval R. Smahel dané tituly na průklepový papír nebo na cyklostylové blány na psacím stroji. Později v souvislosti s rozšířením fungování tiskárny zajistil pro tuto činnost ochotné věřící. Postupem času vytvořil celou síť spolupracovníků – písárek, kterým průběžně předával texty k přepisování a prázdné cyklostylové blány. Písárky pak za drobný finanční obnos obstaraly na svých psacích strojích opisy.¹¹⁴ Jak vzpomínal R. Smahel, pro tiskárnu jich pracovalo přibližně 15.¹¹⁵ Poté, co dokončily svoji práci, předávaly vyhotovené kopie zpět R. Smahelovi a ty byly dále nejčastěji jím nebo prostřednictvím dalších

---

¹¹¹ Dopisy bratra Rogera, zakladatele komunity Taizé, a dalších členů komunity, obsahující myšlenky smíření a vzájemné jednoty křesťanů a národů ve světě. Archiv autorky, SMAHEL, R.: *Tisk křesťanského samizdatu v letech 1974 – 1979*.

¹¹² SOKA Olomouc, f. Okresní soud, Soudní spis k případu J. Vlčka a spol., sp. zn. 4T 162/81, *Písemný záznam obviněného – obv. Jan Krumpholtz*, 3. 12. 1979.

¹¹³ Tamtéž.; Archiv autorky, SMAHEL, R.: *Tisk křesťanského samizdatu v letech 1974 – 1979*.

¹¹⁴ Do tohoto okruhu žen, které pomáhaly s texty R. Smahelovi, patřily především Olga Pitroňová, Marie Zemková, Mirka Zbranková a Jana Tvarůžková. ABS, f. Vyšetřovací spisy, arch. č. V-42316 MV, *Závěrečná zpráva*, 27. 11. 1980, s. 24.

¹¹⁵ SMAHEL, R.: 25. výročí od velkého zatýkání věřících na Moravě. In: <http://www.sdb.cz/kdojsme/dokumentysdb/?page=21> [cit. 19. 12. 2017].

zapojených věřících – Tomáše Kvapila¹¹⁶ či Pavla Rozsypálka¹¹⁷ dovezeny k tisku do Radíkova¹¹⁸

3.2.2. Zajištění základních materiálů pro tisk

Současně se zajištěním textů bylo zapotřebí získat větší množství tiskařských a kancelářských potřeb. K tisku bylo využíváno papíru, cyklostylové barvy, kartonu, lepidla, lepenky a mnoho dalšího materiálu. Některé zboží bylo ovšem špatně dostupné, jiné nebylo oficiální cestou dostupné vůbec. Celkově však bylo velmi problematické získat větší počet jakéhokoliv zboží tak, aby daná osoba neupadla do podezření.¹¹⁹

R. Smahel je získával dvěma způsoby. Buďto kancelářské a knihtiskařské potřeby dostával prostřednictvím členů z jiných tajných tiskáren, anebo je chodil nakupovat za vlastní peníze většinou do papírnictví nebo jiných maloobchodů.¹²⁰ Nakupoval zboží v různě velkých nákladech a z konspiračních důvodů využíval podobně jako další organizátoři tiskárny často lži: *„Byl vždycky problém sehnat i ty tiskařské blány a obrovské množství papíru. Čili my jsme měli takové nějaké víceméně falešné potvrzení – třeba skupina SSM nebo JZD to a to – chodili jsme nakupovat blány za nějakou společnost (...), protože blány nebyly pro soukromníka k dostání.“*¹²¹ Cena jednotlivého zboží se odvíjela podle jeho druhu a kvality. R. Smahel vkládal do samizdatové činnosti nemalé obnosy peněz, neboť nákupy ho stály více než 6 tisíc

---

¹¹⁶ Tomáš Kvapil (*1955) – student na Elektronické fakultě Vysokého učení technického v Brně. ABS, f. Vyšetřovací spisy, arch. č. V-42316 MV, *Tomáš Kvapil – Hodnocení*, 12. 11. 1979.

¹¹⁷ Pavel Rozsypálek (*1952) – dělník v Technoplastu Chropyně v dopravním odboru. Spolupracovník R. Smahela. ABS, f. Vyšetřovací spisy, arch. č. V-42316 MV, *Pracovní posudek – Pavel Rozsypálek*, 20. 11. 1979.

¹¹⁸ ABS, f. Vyšetřovací spisy, arch. č. V-42316 MV, *Závěrečná zpráva*, 27. 11. 1980, s. 24.

¹¹⁹ HOLEČKOVÁ, M. E.: *c. d.*, s. 89.

¹²⁰ ABS, f. Vyšetřovací spisy, arch. č. V-42316 MV, *Závěrečná zpráva*, 27. 11. 1980, s. 23. Podobně i viz Archiv autorky, SMAHEL, R.: *Tisk křesťanského samizdatu v letech 1974 – 1979*.

¹²¹ HOLEČKOVÁ, M. E.: *c. d.*, s. 90.

Kčs z vlastních úspor a také na ně padl téměř každý plat.¹²² V průběhu čtyř let se mu podařilo zajistit minimálně 90 balíků papíru po 500 listech, a více než 500 kusů cyklostylových blan. Dodával také v přesně nezjištěném množství cyklostylovou barvu a další zboží.¹²³

Všechny získané kancelářské a knihtiskařské potřeby následně pravidelně dovážel svým vozidlem do Radíkova. Samotný dovoz probíhal konspiračním způsobem tak, aby nedošlo ke vzbuzení pozornosti kvůli častým příjezdům stejných osob. Do domu J. Krumpholce tak přijížděl velice často v noci.¹²⁴

3.2.3. Realizace tisku

Díky zajištění titulů a potřebného materiálu mohl být prováděn tisk v Radíkově. Tuto činnost měli na starosti J. Krumpholc společně se členy jeho rodiny a s několika dalšími věřícími.¹²⁵ Tisklo se zde každý den prostřednictvím několika rozmnožovacích strojů. Zpočátku pracovali věřící s cyklostylem od známých ze Slovenska, posléze získali dva modernější elektrické cyklostyly. Jeden z nich zajistil na jaře roku 1977 R. Smahel přes J. Vlčka. Jednalo se o cyklostyl značky HANEK, který pocházel z výrobního družstva LOGOS, kde v minulosti J. Vlček pracoval. Druhý cyklostyl stejné značky byl do Radíkova dovezen později, asi na podzim roku 1978, synem J. Krumpholce, Svatoplukem. Rozmnožovací stroj byl dodán opětovně přes J. Vlčka, který se v této době rozhodl ukončit tisk v Olomouci v obavě z prozrazení své činnosti.¹²⁶

---

¹²² SOKA Olomouc, f. Okresní soud, Soudní spis k případu J. Vlčka a spol., sp. zn. 4T 162/81, *Protokol o hlavním líčení*, 28. 9. 1981, s. 4.

¹²³ Tamtéž.

¹²⁴ Archiv autorky, SMAHEL, R.: *Tisk křesťanského samizdatu v letech 1974 – 1979*.

¹²⁵ Na tisku se podíleli především mladí věřící Hana Doležalová, Eva Lukášová, Rudolf Kopecký a rodina Antonijova. ABS, f. Vyšetřovací spisy, arch. č. V-42316 MV, *Závěrečná zpráva*, 27. 11. 1980, s. 5.

¹²⁶ ABS, f. Vyšetřovací spisy, arch. č. V-42316 MV, *Závěrečná zpráva*, 27. 11. 1980, s. 16.

Jak již bylo řečeno, tiskoviny byly produkovány podle předem stanoveného plánu. Náboženské tiskoviny byly rozmnožovány v největších nákladech a to zpravidla na papírech formátu A4. Některé texty dosáhly 200 i 500 výtisků. Nejpopulárnější z nich – např. encykliky papeže Jana Pavla II. měly dokonce i 600 a více. V případě opravdu velké oblíbenosti mezi věřícími byl také několikrát uskutečňován i dotisk.¹²⁷

Podle vyšetřovací verze se měl R. Smahel osobně podílet na rozmnožování a kompletaci pouze jediného titulu¹²⁸ – *Boha nelze vyhnat, aneb od marxismu zpět ke křesťanství*.¹²⁹ Ovšem, jak on sám vzpomínal, pomáhal v Radíkově s tiskem hned několika náboženských titulů a rovněž se osobně podílel na jejich kompletaci.¹³⁰

3.2.4. Distribuce

Po dokončení kompletace vytištěných textů bylo přistoupeno k jejich distribuci. Zpočátku fungování tiskárny přebíral vyhotovené tiskoviny přímo z Krumpholcova domu buďto R. Smahel sám anebo T. Kvapil či P. Rozsypálek.¹³¹ S dalším rozšířením jejich činnosti se do distribuce zapojil i J. Krumpholc a jeho známí z řad katolických laiků i duchovních. Jednalo se především o jeho spoluvězně, které znal z výkonu trestu odnětí svobody v padesátých letech.¹³² Mezi organizátory tiskárny nebylo dohodnuto, kdy přesně by si distributoři měli vyzvedávat vyhotovené tiskoviny z Krumpholcova domu. R. Smahel přicházel podle časových možností, zpravidla ve chvíli, kdy vezl

---

¹²⁷ SOkA Olomouc, f. Okresní soud, Soudní spis k případu J. Vlčka a spol., sp. zn. 4T 162/81, *Písemný záznam obviněného – obv. Jan Krumpholc*, 3. 12. 1979.

¹²⁸ ABS, f. Vyšetřovací spisy, arch. č. V-42316 MV, *Závěrečná zpráva*, 27. 11. 1980, s. 24.

¹²⁹ Jedna z nejproblematictějších vytisknutých knih vůbec. Jejím obsahem je životopis významného československého šachisty, pedagoga a komunisty Lud'ka Pachmana. Ten v této autobiografii popisuje své obrácení ze záníceného komunisty ke křesťanství. Po svém obrácení se stal silným antikomunistou. PACHMAN, Luděk: *Boha nelze vyhnat, aneb od marxismu zpět ke křesťanství*. Praha 1990.

¹³⁰ Archiv autorky, Rozhovor s R. Smahelem, 5. 4. 2018.

¹³¹ ABS, f. Vyšetřovací spisy, arch. č. V-42316 MV, *Závěrečná zpráva*, 27. 11. 1980, s. 24

¹³² Spolupracovníky byli především Jan Szlauer, Anton Srholec, Anton Semeš, Miroslav Weiss a Bruno Sklenovský. ABS, f. Vyšetřovací spisy, arch. č. V-42316 MV, *Závěrečná zpráva*, 27. 11. 1980, s. 6.

potřebný materiál pro tisk. Tiskoviny rozšiřoval v okruhu přátel, známých a dalších věřících na Olomoucku.¹³³

Všichni distributoři rozdávali jednotlivé výtisky zpočátku zdarma, popř. za ně získávali symbolický příspěvek z vlastní iniciativy věřících.¹³⁴ Po odchodu R. Smahela do Uherského Brodu v roce 1977 začaly být stanovovány odhadem ceny u každé tiskoviny, tak aby organizátoři měli alespoň nějaké finance na další činnost.¹³⁵ Peníze ze samizdatové činnosti se tedy organizátorům určitým způsobem vracely, ale nejednalo se o velké částky, které by plně pokryly všechny náklady na celý provoz tiskárny.¹³⁶

R. Smahel nemohl kvůli kaplanským povinnostem ve farnosti dojíždět do Radíkova pro tiskoviny příliš často. Zpravidla se zastavoval při cestě do Olomouce jednou za šest týdnů až dva měsíce a odebíral vždy po 50 vyhotovených výtiscích, které posléze distribuoval ve své farnosti.¹³⁷ Tiskoviny se od něj šířily dále velmi spontánně – v okruhu rodiny, přátel, známých, dalších věřících, různých společenství ve farnostech apod. Věřící si je přečetli, mnozí z nich vytvořili další kopie na psacích strojích, a hned předávali dalším.¹³⁸ Podle R. Smahela byla nakonec právě distribuce nejslabším článkem celé tiskárny. Díky velkému počtu zájemců z řad věřících se tiskoviny velmi rychle šířily, ale v samotném centru tiskárny už se přesně nevědělo,

---

¹³³ SOkA Olomouc, f. Okresní soud, Soudní spis k případu J. Vlčka a spol., sp. zn. 4T 162/81, *Protokol o hlavním líčení*, 28. 9. 1981, s. 3.

¹³⁴ ABS, f. Vyšetřovací spisy, arch. č. V-42316 MV, *Závěrečná zpráva*, 27. 11. 1980, s. 24.

¹³⁵ Tamtéž, s. 25.

¹³⁶ SOkA Olomouc, f. Okresní soud, Soudní spis k případu J. Vlčka a spol., sp. zn. 4T 162/81, *Protokol o hlavním líčení*, 28. 9. 1981, s. 4.

¹³⁷ Tamtéž, s. 2.

¹³⁸ ABS, f. Vyšetřovací spisy, arch. č. V-42316 MV, *Závěrečná zpráva*, 27. 11. 1980, s. 5. Podobně i viz Archiv autorky, SMAHEL, R.: *Tisk křesťanského samizdatu v letech 1974 – 1979*.

ke komu všemu směřují, a jestli osoba, k níž se daná tiskovina dostala, nespolupracuje s tajnou policií.¹³⁹

3.3. Akce „Lekce“

I když se R. Smahel a další organizátoři snažili po celou dobu existence tiskárny její činnost udržet v tajnosti, neunikly jejich aktivity pozornosti StB. Hlavní organizátoři a další věřící byli delší dobu sledováni, díky čemuž se nakonec tiskárnu podařilo odhalit a jmenované a desítky jejich spolupracovníků pozatýkat.¹⁴⁰ Oficiálně byly agenturně-operativní cestou zjišťovány informace o možné existenci nelegální náboženské tiskárny od února 1979. K rozpracování celorepublikové akce proti katolickému samizdatu, interně v materiálech StB nazvané jako akce „Lekce“, byl ustanoven operativní tým čtyř příslušníků v rámci I. oddělení 5. odboru X. Správy Federálního ministerstva vnitra (X. S – SNB) pod vedením náčelníka I. oddělení mjr. Františka Band'oucha.¹⁴¹

Pátrací svazek akce byl založen počátkem března roku 1979. Důvodem jeho založení bylo zjištění I. oddělení, že dochází mezi chartisty a církevními osobami k soustavnému rozšiřování materiálů náboženského charakteru neznámými pachateli. Ti měli získávat podklady i finanční prostředky na činnost od československých disidentů. Jejich motivací mělo být „*nepráteleství k socialistickému zřízení státu*“¹⁴²

---

¹³⁹ Srov. rozhovor s R. Smahelem, 3. 8. 2011. In: <http://www.pametnaroda.cz/witness/clip/id/2274>. [cit. 10. 3. 2018].

¹⁴⁰ Ke sledování jednotlivých osob byl veden celý svazek. Více viz ABS, Sb. Svazky kontrarozvědného rozpracování, arch. č. KR-821620 MV.

¹⁴¹ ABS, Sb. Svazky kontrarozvědného rozpracování, arch. č. KR-821620 MV, *Stanovisko a návrh operativních opatření k signálu I. S-FMV o existenci nelegální církevní tiskárny v ČSSR*, 28. 2. 1979.

¹⁴² ABS, Sb. Svazky kontrarozvědného rozpracování, arch. č. KR-821620 MV, *Návrh na založení pátracího svazku „Lekce“*, 6. 3. 1979.

a svou činností měli „pobuřovat větší okruh osob proti tehdejšímu společenskému zřízení.“¹⁴³

O existenci tiskárny umístěné přímo v domě J. Krumpholce se příslušníci StB dozvěděli už v dubnu 1979. Intenzivním kontrarozvědným rozpracováním, agenturními a operativně technickými prostředky bylo zdokumentováno místo tiskárny v Radíkově, podstatná část produkce, současný tiskový plán a okruh lidí pro ni pracujících.¹⁴⁴

K samotnému zatýkání věřících přistoupila StB dne 10. září 1979 v koordinaci s jednotlivými odbory StB v Praze, Brně, Ostravě, Ústí nad Labem a Bratislavě po schválení návrhu zásahu vedením Federálního ministerstva vnitra.¹⁴⁵ Tato akce proběhla zároveň se souhlasem Generální prokuratury ČSSR v Praze ze dne 28. srpna 1979. Tento den zahájil vyšetřovatel npor. Cyril Pazderka trestní stíhání pro trestný čin nedovolené podnikání podle §118 odst. 1 tr. zákona, neboť „na základě zjištěných skutečností je dostatečně odůvodněn závěr, že dosud nezjištěné osoby, delší, přesně nezjištěnou dobu, ve větším rozsahu tisknou knihy, publikace a jinou literaturu náboženského charakteru, aniž by k tomu měli souhlas orgánů státní správy. Tyto tiskoviny pak prodávají blíže neurčeným osobám v ČSSR s cílem opatřit si touto činností trvalý příjem.“¹⁴⁶

Akce „Lekce“ byla zahájena 10. září v 5,00 hodin ráno domovními prohlídkami u desítek osob. Příslušníci StB zajistili velké množství důkazních materiálů – stovky

---

¹⁴³ ABS, Sb. Svazky kontrarozvědného rozpracování, arch. č. KR-821620 MV, *Návrh na založení pátracího svazku „Lekce“*, 6. 3. 1979.

¹⁴⁴ ABS, Sb. Svazky kontrarozvědného rozpracování, arch. č. KR-821620 MV, *Zpráva o plnění operativních úkonů v akci „Lekce“*, 14. 6. 1979, s. 1.

¹⁴⁵ ABS, Sb. Svazky kontrarozvědného rozpracování, arch. č. KR-821620 MV, *Informace o průběhu realizačních opatření v akci „Lekce“*, 11. 9. 1979, s. 1.

¹⁴⁶ Libri Prohibiti (dále jen „LP“), Sb. Výbor na obranu nespravedlivě stíhaných (dále jen VONS), inv. č. 326, sign. IV/7, karton (dále jen kart.) 55, Vlček, Josef a spol., *Zpráva o zadržení Jana Krumpholce a o provedení prohlídky v jeho domě*, 1979, s. 2.

kusů náboženských a jiných samizdatových tiskovin, rozmnožovací techniku, psací stroje, papíry, cyklostylové blány atd. Věřící byli zadrženi a převezeni do vazebních cel. Současně s tím bylo příslušníky StB prováděno také několik desítek svědeckých výslechů.¹⁴⁷

V případě R. Smahela byla prováděna domovní prohlídka mimo schválený plán na základě předběžného výslechu J. Krumpholce.¹⁴⁸ Čtyři příslušníci Odboru vyšetřování StB Brno prohledávali prostory fary v Uherském Brodě více než pět hodin. Zabavili zde 247 věcí. Jednalo se převážně o samizdatové tiskoviny náboženského charakteru, podací lístky a dopisy. Zajištěn byl také jeden psací stroj.¹⁴⁹

R. Smahel vzpomínal na svoje zatčení takto: *„Moje zatčení bylo 10. září 1979. Já jsem si zrovna připravoval kázání na neděli a teď zazvonil zvonek. Byli tam dva, možná dokonce tři pánové v civilu, kteří říkali: ‚My jsme Státní bezpečnost z krajské správy‘ ... tak jsem je pozval k sobě do toho mého kaplanského bytu. To byla taková jedna větší místnost. A oni říkali: ‚Teď je celostátní akce, na mnoha místech kontrolujeme a děláme prohlídky.‘ Čili mi prostě řekli: ‚Teď bude vykonána prohlídka i u vás tady.‘ Přičemž já naštěstí jsem měl většinu té literatury samizdatové v garáži a tam v takové hospodářské budově, něco jaká malá stodola. Tam jsem to měl a měl jsem ještě spoustu té černé barvy úmyslně v zavařeninových litrových sklenkách. Čili to vypadalo jako nějaká marmeláda nebo něco. Bylo to černý jak deka. Takže oni tam jenom nakoukli a řekli: ‚Tady je to v pořádku‘ Čili opravdu dá se říci, že mi všechno v tom mém bytě, kaplanském pokoji, přehrabali naprosto... No a samozřejmě po té prohlídce, jsem už musel jít dolů na tu stanici Veřejné*

---

¹⁴⁷ ABS, Sb. Svazky kontrarozvědného rozpracování, arch. č. KR-821620 MV, *Informace o průběhu realizačních opatření v akci „Lekce“*, 11. 9. 1979, s. 1.

¹⁴⁸ Tamtéž.

¹⁴⁹ ABS, f. Vyšetřovací spisy, arch. č. V-42316 MV, *Protokol o provedení domácí prohlídky*, 10. 9. 1979, s. 1 – 7.

*bezpečnosti... Byl jsem zatčen a ve večerních hodinách jsem byl odvezen do Brna...*¹⁵⁰

R. Smahel byl převezen do krajské vazební věznice v Brně-Bohunicích.¹⁵¹ Současně se zatčením mu byl také odebrán státní souhlas pro výkon duchovenské služby.¹⁵² Do věznice v Brně-Bohunicích byl převezen také J. Adámek. Další lidé z okruhu radíkovské tiskárny skončili ve vazebních celách jinde než v Brně, ale většina z nich byla propuštěna po 48 hodinách. Nakonec zůstalo ve vazbě zadrženo organizační jádro tiskárny, které tvořili R. Smahel, F. Lízna, J. Vlček, J. Krumpholc a J. Adámek. Na svobodě zůstal vyšetřován J. Odstrčil.¹⁵³

4. Vyšetřování

Po skončení rozsáhlých domovních prohlídek a zatýkání osob následovalo vyšetřování, které trvalo necelý rok. Na Moravě bylo vedeno Odbory vyšetřování StB Krajské správy SNB v Brně a Ostravě proti skupině s názvem „J. Adámek a spol.“¹⁵⁴ Vyšetřovatelé v průběhu následujícího roku pracovali s velkým množstvím zajištěných důkazů. Současně s tím probíhaly výslechy desítek osob z okruhu rodiny, přátel, spolupracovníků a známých.¹⁵⁵ Rovněž byly vyhotovovány posudky z místa

---

¹⁵⁰ Archiv autorky, Rozhovor s R. Smahelem, 5. 4. 2018.

¹⁵¹ ABS, Sb. Svazky kontrarozvědného rozpracování, arch. č. KR-876431 MV, *Důvodová zpráva*, 29. 3. 1982, s. 2.

¹⁵² Srov. rozhovor s Rudolfem Smahelem, 3. 8. 2011. In: <http://www.pametnaroda.cz/witness/clip/id/274>. [cit. 3. 3. 2018].

¹⁵³ LP, Sb. VONS, inv. č. 326, sign. IV/4, kart. 55, Vlček, Josef a spol., *Zpráva o zásahu proti katolíkům obsahující soupis perzekuovaných osob*, 1979, s. 5.

¹⁵⁴ V některých spisech byly uváděny ale i další možné varianty např. „R. Smahel a spol.“, „J. Krumpholc a spol.“ nebo „J. Vlček a spol.“.

¹⁵⁵ K provedení domovních prohlídek: ABS, f. Vyšetřovací spisy, arch. č. V-42316 MV, *Vyšetřovací spis II. a III.*; K výslechům: SOKA Olomouc, f. Okresní soud, Soudní spis k případu J. Vlčka a spol., sp. zn. 4T 162/81, *Vyšetřovací spisy VI., VII. a VIII.*

bydliště, žádosti o pověsti obviněných od bývalých a tehdejších zaměstnavatelů, výpisy z trestních rejstříků, různé expertízy a odborná vyjádření.¹⁵⁶

Jedním ze zásadních odborných vyjádření pro vyšetřování, které se následně stalo také jedním z hlavních důkazů u soudu, bylo odborné sdělení Sekretariátu pro věci církevní (SPVC). Otázky hlavního vyšetřovatele npor. Cyrila Pazderky na SPVC se týkaly hned několika oblastí – oprávnění vydávání a rozšiřování náboženských publikací, státního souhlasu pro výkon duchovenské, kazatelské nebo obdobné činnosti určitých osob¹⁵⁷ a případného porušení zákona obviněnými trestným činem maření státního dozoru nad církvemi a náboženskými společnostmi podle §178 tr. zákona č. 113/1973 Sb.¹⁵⁸

Podle odborného vyjádření vyhotoveného referentem ze SPVC JUDr. Jaroslavem Hájkem bylo z přiloženého seznamu víc jak šedesáti zabavených náboženských textů a titulů legálně vytisknutých pouze pět. Množství zajištěného materiálu jasně dokazovalo „přesah sběratelského zájmu nebo soukromého zájmu“¹⁵⁹ a svědčilo o „horlivém rozšiřování věřícími.“¹⁶⁰ Stěžejní část odborného vyjádření představovalo jasné definování oprávnění rozšiřování náboženských tiskovin: „*Náboženské tiskoviny jakéhokoliv druhu, vydávané mimo některé církevní nakladatelství nebo dovezené z ciziny bez zvláštního povolení státní správy, není v ČSSR nikdo oprávněn rozšiřovat.*“¹⁶¹

---

¹⁵⁶ Většina odborných vyjádření se ovšem nedochovala. V rejstříku vyšetřovacího spisu č. III byly uvedeny pod čísly 392 – 560. Dochovány jsou pouze k č. 421. ABS, f. Vyšetřovací spisy, arch. č. V-42316 MV, *Vyšetřovací spis III*.

¹⁵⁷ Jednalo se o J. Adámka, Jiřího Kaplana, J. Krumpholce, Svatopluka Krumpholce, Pavla Kupku, T. Kvapila, F. Líznu, Mečislava Razíka, P. Rozsypálka, R. Smahela, J. Vlčka a J. Zvěřinu.

¹⁵⁸ ABS, f. Vyšetřovací spisy, arch. č. V-42316 MV, *Žádost o odborné vyjádření v trestní věci R. Smahela a spol.*, 8. 11. 1979.

¹⁵⁹ Tamtéž.

¹⁶⁰ Tamtéž.

¹⁶¹ ABS, f. Vyšetřovací spisy, arch. č. V-42316 MV, *Rudolf Smahel a spol. – Vyjádření*, 14. 12. 1979, s. 2.

Podle tohoto odborného vyjádření se také všichni duchovní dopustili svou činností trestného činu maření státního dozoru nad církvemi a zbylí obvinění laici nedovolené náboženské činnosti.¹⁶² Hlavní aktéři radikovské tiskárny i přesto zůstávali nadále trestně stíháni pro trestný čin nedovoleného podnikání. Cílem vyšetřovatelů tak bylo vyhnout se politickým paragrafům a obžalovat obviněné z jiného – hospodářského trestného činu.

Z tohoto důvodu bylo vyšetřování dále vedeno také směrem k vypočítání výnosů obviněných ze samizdatové produkce. Podle dochovaných pramenů byly maloobchodní ceny zajištěných materiálů u J. Krumpholce stanoveny na základě odborného vyjádření Odbytového družstva papírenského průmyslu v Ostravě.¹⁶³ Podle něj byly ceny určeny následovně:

Cena papíru se pohybovala podle druhu a kvality. Pro tisk byl v Radíkově využíván cyklostylový, bankovní bezdřevý, ofsetový bezdřevý, konfekční, psací bezdřevý, xerox papír a papír na pergamentaci. Cena balíku papíru po 500 listech byla stanovena v rozmezí 20 až 70 Kčs. Cena 1 kg plechovky cyklostylové barvy byla určena na 10 Kčs. Cyklostylové blány se prodávaly v krabicích po 50 ks, cena jedné krabice se pohybovala kolem 62 Kčs. V tisku byla využívána ještě vícevrstvá bílá šedá lepenka duplex ve formátu 70x100 cm. Z jednoho archu bylo možné nařezat čtyři kusy formátu A3. Ve velkoobchodní ceně se prodávala v ceně 3,03 Kčs za jeden kg.¹⁶⁴

V případě dalších materiálů – předsádkového papíru a fasciklového kartonu bylo vyhotoveno další odborné vyjádření od výše zmíněného Odbytového družstva a také

---

¹⁶² ABS, f. Vyšetřovací spisy, arch. č. V-42316 MV, *Rudolf Smahel a spol. – Vyjádření*, 14. 12. 1979, s. 2.

¹⁶³ ABS, f. Vyšetřovací spisy, arch. č. V-42316 MV, *Závěrečná zpráva*, 27. 11. 1980, s. 15.

¹⁶⁴ SOkA Olomouc, f. Okresní soud, s. sp. k případu J. Vlčka a spol., sp. zn. 4T 162/81, *Vyšetřovací spis XV., Zpráva pro potřebu trestního řízení*, 4. 2. 1980.

od podniku Dřevovýroba Ostrava. Odbytové družstvo stanovilo ceny následovně: 500 listů předsádkového papíru za 65 Kčs a 1 balík kartonu po 500 kusech za 185 Kčs.¹⁶⁵ Podnik Dřevovýroba vyčíslil cenu předsádkového papíru přímo na formát A4. Cena byla vypočtena na 0,112 Kčs za jeden list. Předsádkový papír i karton byly výrobními materiály, které se využívaly výhradně v knihtiskařské výrobě a jako tržní zboží nebyly vůbec prodávány.¹⁶⁶

Na základě těchto údajů, vyhodnocení zabavených tiskovin a dalších informací získaných výslechy obviněných a dalších osob byly v průběhu vyšetřování vyčísleny částky, které měli obvinění získat nepovoleným vydáváním tiskovin. J. Krumpholc se měl svou činností obohatit údajně nejméně o 29 762 Kčs, J. Vlček nejméně o 5 082 Kčs, J. Adámek o 1 360 Kčs a J. Odstrčil o 17 850 Kčs. U R. Smahela a F. Lízny nebyly vyčísleny celkové částky obohacení, ale oba měli souhlasit s prodejem tiskovin za předem „vykalkulované ceny“.¹⁶⁷

V průběhu vyšetřování byla v případě Smahelovy činnosti vyčíslena nakonec jiná částka, která se týkala valut. Dne 29. října 1979 byl příslušníky StB Brno zajištěn větší obnos peněz, které si R. Smahel ponechal u svých rodičů v Olomouci. Jednalo se o 5 000 DM, jež dostal v červenci 1979 od svého přítele benediktýna Joachima Witta ze SRN jako příspěvek na výrobu samizdatu. Valuty byly příslušníky StB zabaveny a převedeny na účet Krajské prokuratury v Brně.¹⁶⁸ Proti R. Smahelovi bylo dne 8. listopadu 1979 vzneseno další obvinění, týkající se spáchání trestného činu ohrožení devízového hospodářství. R. Smahel měl totiž tyto peníze podle tehdy

---

¹⁶⁵ SOkA Olomouc, f. Okresní soud, s. sp. k případu J. Vlčka a spol., sp. zn. 4T 162/81, Vyšetřovací spis XV., *Zpráva pro potřebu trestního řízení 2*, 4. 2. 1980.

¹⁶⁶ SOkA Olomouc, f. Okresní soud, s. sp. k případu J. Vlčka a spol., sp. zn. 4T 162/81, Vyšetřovací spis XV., *Odborné vyjádření k předsádkovému papíru speciál*, 30. 1. 1980.

¹⁶⁷ ABS, f. Vyšetřovací spisy, arch. č. V-42316 MV, *Závěrečná zpráva*, 27. 11. 1980, s. 6, 14, 16 a 20.

¹⁶⁸ ABS, f. Vyšetřovací spisy, arch. č. V-42316 MV, *Obviněný Rudolf Smahel – odevzdání valut*, 5. 11. 1979.

platného zákona nabídnout k odprodeji Státní bance československé a to ve lhůtě 15 dnů od nabytí. Tím, že takto neučinil, způsobil podle závěrů vyšetřování škodu československému devízovému hospodářství ve výši 13 950 Kčs.¹⁶⁹

Celé vyšetřování skupiny bylo ukončeno v listopadu 1980. Podle konečného výsledku vyšetřování vykazovala činnost všech obviněných z radikovské tiskárny – J. Adámka, J. Krumpholce, F. Lízny, J. Odstrčila, R. Smahela a J. Vlčka vysoký stupeň „společenské nebezpečnosti“, neboť „svými jednáními útočí na zájmy chráněné zákonem v oblasti společensko-výrobních vztahů socialistického hospodářství na úseku socialistické výroby, obchodu a služeb.“¹⁷⁰ Společenská nebezpečnost byla podle závěrů vyšetřovatele dále zvyšována i tím, že vedli svoji činnost jako organizovaná skupina, po delší časové období a konspirativním způsobem.¹⁷¹

Veškeré závěry vyšetřování byly následně sepsány vyšetřovatelem kpt. JUDr. Miloslavem Nedělou z Odboru vyšetřování StB v Ostravě do *Závěrečné zprávy s návrhem na konečné opatření*, která se také stala hlavním podkladem při vytváření obžaloby.¹⁷²

4.1. VONS a zájem veřejnosti

Represe proti věřícím v rámci akce „Lekce“ se dostala velmi rychle do povědomí společnosti díky Výboru na obranu nespravedlivě stíhaných (VONS). Tato občanská iniciativa byla založena dne 27. dubna 1978 skupinou signatářů Charty 77. Mezi zakladatele patřili např. Rudolf Battěk, Václav Benda nebo Václav Havel. Členové VONSu sledovali a zveřejňovali případy trestně stíhaných, vězňených osob

---

¹⁶⁹ ABS, f. Vyšetřovací spisy, arch. č. V-42316 MV, *Závěrečná zpráva*, 27. 11. 1980, s. 26.

¹⁷⁰ Tamtéž, s. 27.

¹⁷¹ Tamtéž.

¹⁷² ABS, f. Vyšetřovací spisy, arch. č. V-42316 MV, *Závěrečná zpráva s návrhem na konečné opatření*, 27. 11. 1980.

a dalších obětí policejní a justiční svévole. O jednotlivých případech se dozvídali především z prostředí církví, Charty 77, undergroundu anebo přímo od příbuzných a přátel perzekvovaných, a pokud to bylo možné, tak sledovali celý případ, od začátku až po jeho konec. Význam činnosti členů VONSu spočíval také v právní a finanční pomoci perzekvovaným a jejich rodinám. Pro stíhané a vězněné tak byly jejich aktivity velkou oporou.¹⁷³

Veřejnost byla seznamována s jednotlivými případy prostřednictvím tzv. Sdělení, které byly vydávány v samizdatovém časopise *Informace o Chartě 77*. V těchto Sděleních byly zveřejňovány seznamy postižených osob, jejich adresy, informace k trestnímu stíhání, rozsudkům, vězení apod.¹⁷⁴ Sdělení VONS byla vydávána i k případu procesu „Josefa Vlčka a spol.“ Údaje o zadržených osobách byly přes členy VONS dále předávány do zahraničí, různým tiskovým agenturám a médiím a o situaci zadržených katolíků tak následně velice brzy informovala západní média – BBC, Rádio Svobodná Evropa nebo Hlas Ameriky.¹⁷⁵

Represe moravských katolíků tak vyvolala velkou solidaritu nejen v Československu, ale i v zahraničí. Zájem o obviněné byl obrovský. Mezi duchovními i laiky se šířily různé petice a anonymní dopisy s výzvami k modlitbám za vězněné a jejich propuštění. Věřící vytvářeli nátlak i na komunistické vedení státu. Zasílali dopisy prezidentu republiky Gustavu Husákovi a dalším významným komunistickým funkcionářům země.¹⁷⁶

---

¹⁷³ PAŽOUT, Jaroslav a kol. (eds.): *Výbor na obranu nespravedlivě stíhaných 1978 – 1989. Edice dokumentů*. Praha 2014, s. 11 – 25.

¹⁷⁴ Tamtéž, s. 23.

¹⁷⁵ Tamtéž, s. 19. Jednalo se celkem o 8 sdělení – č. 135, 147, 151, 159, 273, 274, 282 a 329. Byly vydány v období od 28. září 1979 do července 1983.

¹⁷⁶ Výzvy i petice jsou uloženy In: LP, Sb. VONS, inv. č. 326, kart. 55, Vlček, Josef a spol.

Nejdůležitější vliv na osud obviněných měl podle R. Smahela pravděpodobně tehdejší papež Jan Pavel II.¹⁷⁷ Už v říjnu 1979 zaslala skupina tři sta padesáti českých a slovenských katolíků dopis do Vatikánu, v rámci něhož informovali Svatého otce o tehdejší situaci římskokatolické církve v Československu a utlačování jejich práv. V dopise byla připojena také prosba o pomoc a modlitbu uvězněným za rozšiřování náboženské literatury v zemi.¹⁷⁸ Pravděpodobně díky intervenci Svatého otce, který se zasazoval o jejich propuštění, se všech pět uvězněných osob dostalo na svobodu. Vyšetřování a trestní stíhání celé skupiny ovšem i nadále pokračovalo.¹⁷⁹

R. Smahel byl podobně jako ostatní propuštěn 9. ledna 1980. Po propuštění byl on, jeho rodina, přátelé a známí pod soustavným sledováním StB, a to až do samotného soudního procesu v září 1981. R. Smahelovi i dalším obviněným byly odebrány cestovní pasy, byla sledována jejich korespondence a byly jim také odposlouchávány jejich telefony.¹⁸⁰ Protože byl R. Smahel v této chvíli opět knězem bez státního souhlasu, vrátil se k dělnické profesi a začal nyní pracovat v národním podniku Strojbal jako řidič vysokozdvížného vozíku.¹⁸¹

Samotný mediální zájem a zájem veřejnosti doprovázel obviněné i nadále, a to i po vyřknutí konečného rozsudku Krajského soudu v Ostravě dne 24. listopadu 1981. V zahraničí dokonce vznikla pohlednice s fotografiemi pěti vězněných osob a textem

---

¹⁷⁷ Srov. rozhovor s Rudolfem Smahelem, 3. 8. 2011. In: <http://www.pametnaroda.cz/witness/clip/id/274>. [cit. 3. 3. 2018].

¹⁷⁸ LP, Sb. VONS, inv. č. 326, sign. IV/15, kart. 55, Vlček, Josef a spol., *Dopis 350 československých katolíků Janu Pavlu II.*, říjen 1979.

¹⁷⁹ LP, Sb. VONS, inv. č. 326, sign. IV/9, kart. 55, Vlček, Josef a spol., *Zpráva o propuštění J. Adámka, J. Krumpholce, F. Lízny, R. Smahela a J. Vlčka z vězení a o pokračování jejich trestního stíhání na svobodě*, leden 1980.

¹⁸⁰ Tamtéž.

¹⁸¹ ABS, Sb. Svazky kontrarozvědného rozpracování, arch. č. KR-876431 MV, *Důvodová zpráva*, 29. 3. 1982, s. 2.

obsahujícím žádost jejich propuštění. Tyto pohlednice byly posílány z celého světa prezidentu G. Husákovi.¹⁸²

5. Soud

Okresní prokurátor JUDr. Vladimír Valoušek podal obžalobu k Okresnímu soudu v Olomouci dne 4. června 1981. Podle ní byli obžalováni obvinění následovně: J. Krumpholc za nedovolené podnikání podle §118/2b trestního zákona č. 113/1973 Sb.¹⁸³, J. Adámek, F. Lízna, J. Vlček a R. Smahel za nedovolené podnikání podle §118/1 tr. zákona.¹⁸⁴ Dále byl R. Smahel obžalován za ohrožení devízového hospodářství podle §146/1 tr. zákona¹⁸⁵ a J. Odstrčil za rozkrádání majetku v socialistickém vlastnictví podle § 132/1b tr. zákona.¹⁸⁶ Obžaloba vinila všechny za to, že *„ve vzájemném dorozumění, společným jednáním a v dohodě s dalšími osobami bez povolení a ve značném rozsahu za použití dvou cyklostylů umístěných ve sklepě obytného domu J. Krumpholce rozmnožovali náboženské a jiné písemnosti, pro provoz rozmnožovny opatřovali papír, potřeby pro rozmnožování a texty, které po rozmnožení převážně za úplatu a se ziskem rozšiřovali.“*¹⁸⁷

---

¹⁸² Viz Příloha G.

¹⁸³ Úplné znění zákona č. 113/1973 Sb., *trestní zákon* dostupné online viz In: <http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/>. [cit. 30. 3. 2018].

¹⁸⁴ **Nedovolené podnikání** – §118/1: *„Kdo neoprávněně ve větším rozsahu poskytuje služby nebo provozuje výrobní nebo jiné výdělečné podnikání, bude potrestán odnětím svobody na šest měsíců až tři léta.“* §118/2: *„Odnětím svobody na dvě léta až osm let bude pachatel potrestán a) používá-li k činu uvedenému v odstavci 1 jiného jako pracovní síly nebo b) získá-li takovým činem značný prospěch.“*

¹⁸⁵ **Ohrožení devízového hospodářství** – §146/1: *„Kdo způsobí devízovému hospodářství větší škodu tím, že jedná proti předpisům o devízovém hospodářství, bude potrestán odnětím svobody na šest měsíců až tři léta nebo nápravným opatřením nebo peněžitým trestem nebo propadnutím věci.“*

¹⁸⁶ **Rozkrádání majetku v socialistickém vlastnictví** – §132/1b: *„Kdo majetek, který je v socialistickém vlastnictví, rozkrádá tak, že přivlastní si věc z takového majetku, která mu byla svěřena, bude potrestán odnětím svobody na šest měsíců až pět let nebo nápravným opatřením nebo zákazem činnosti nebo peněžitým trestem.“*

¹⁸⁷ SOkA Olomouc, f. Okresní soud, Soudní spis k případu J. Vlčka a spol., sp. zn. 4T 162/81, *Obžaloba*, 24. 6. 1981, s. 1 a 4.

5.1. Okresní soud v Olomouci

Hlavní líčení s organizátory radikovské tiskárny se uskutečnilo 28. a 29. září 1981 před Okresním soudem v Olomouci. Původně byl soud ohlášen jako veřejný. Svou podporu obžalovaným tak přišlo vyjádřit přes 30 osob z řad aktivních katolických laiků. Současně s nimi se k hlavnímu přeličení dostavili také zahraniční novináři z Rakouska, Francie a NSR, kteří čekali před soudní budovou už od časných ranních hodin. Na základě dřívějšího rozhodnutí Ministerstva vnitra ČSSR ze dne 25. září 1981 ovšem mělo být zabráněno veřejnosti a žurnalistům ze „Západu“ v účasti na soudním líčení.¹⁸⁸ V posledních minutách před samotným zahájením byla všem přítomným sdělena informace o jeho přemístění do jiné místnosti. Původně byla určena místnost, jejíž kapacita byla až 100 lidí. Na základě rozhodnutí byl soud však přesunut do mnohem menší místnosti a právě nedostatek místa se následně stal odůvodněním nepřipustění veřejnosti k hlavnímu líčení. Přítomní věřící a žurnalisté tak museli zůstat stát přede dveřmi a dovnitř mohlo vstoupit pouze pět rodinných příslušníků od každého z obžalovaných, kteří si zároveň nesměli psát poznámky o průběhu přeličení.¹⁸⁹

Soudní senát byl tvořen JUDr. Josefem Horníkem, Josefem Michalcem a Břetislavem Kirchnerem. Hlavní líčení bylo zahájeno v ranních hodinách nejprve přečtením obžaloby, poté následovaly výslechy všech obžalovaných, kteří před soudem vystupovali jednotlivě. Ostatní z nich byli odvedeni do vedlejší místnosti.¹⁹⁰

---

¹⁸⁸ ABS, Sb. Svazky kontrarozvědného rozpracování, arch. č. KR-821620 MV, *Akce Lekce – informace*, 25. 9. 1981.

¹⁸⁹ SOkA Olomouc, f. Okresní soud, Soudní spis k případu J. Vlčka a spol., sp. zn. 4T 162/81, *Protokol o hlavním líčení*, 28. 9. 1981, s. 1.; *Olomoucký proces*. Nový život, 33, 1981, č. 11, s. 189.; *Šest moravských křesťanů před soudem*. Studie, 6, 1981, č. 78, s. 562.

¹⁹⁰ SOkA Olomouc, f. Okresní soud, Soudní spis k případu J. Vlčka a spol., sp. zn. 4T 162/81, *Protokol o hlavním líčení*, 28. 9. 1981, s. 1.

Předseda senátu a obhájci pokládali obžalovaným otázky týkající se obecně fungování tiskárny a konkrétního zapojení osob do samizdatové činnosti. Jako třetí předstoupil před soudní senát R. Smahel. Dotazy předsedy soudu a obhájců se týkaly způsobu vypočítávání cen tiskovin, získávání materiálů, finančního obohacení a nabytí valut. Obžalovaný vypovídal podrobněji o svém zapojení do chodu radikovské tiskárny. Uvedl, že jeho motivem nebyla výdělečnost, ale šíření náboženské literatury věřícím, která byla v této době nedostatkovým zbožím na československém trhu. V případě otázky týkající se 5 000 DM se obhajoval tím, že nevěděl o zákonem dané lhůtě 15 dnů odevzdání bance.¹⁹¹

Další obžalovaní z trestného činu nedovoleného podnikání uváděli podobně jako R. Smahel hlavní motivaci své činnosti náboženské přesvědčení a rozšiřování nedostatkové náboženské literatury. Také J. Odstrčil obžalovaný z trestného činu rozkrádání majetku v socialistickém vlastnictví odmítl obvinění finančního zisku několika tisíci Kčs. Nikdo z šesti obžalovaných se tak necítil vinný ve smyslu obžaloby a po skončení všech výslechnů bylo soudní líčení pro tento den ukončeno.¹⁹²

Soudní líčení pokračovalo následující den ráno. Opět byli dovnitř puštěni pouze rodinní příslušníci a veřejnost musela čekat na chodbě. Nejprve bylo přikročeno k výslechu svědků. Několik z nich sice přiznalo podíl obžalovaných na nelegálním rozmnožování náboženských tiskovin, ale žádným z nich nebylo potvrzeno hlavní obvinění – finanční zisk. Po ukončení výslechnů byly čteny výpovědi těch svědků, kteří se nedostavili k soudnímu líčení, byly představeny hlavní důkazy z domovních prohlídek, znalecké posudky a vyhodnocení rozmnožených tiskovin.¹⁹³

---

¹⁹¹ SOkA Olomouc, f. Okresní soud, Soudní spis k případu J. Vlčka a spol., sp. zn. 4T 162/81, *Protokol o hlavním líčení*, 28. 9. 1981, s. 3 – 4.

¹⁹² Tamtéž, s. 5 – 6.

¹⁹³ Tamtéž, s. 1 – 6.

Po této dlouhé části soudního líčení následovala závěrečná řeč prokurátora dr. Ladislava Jarnoty. Všichni přítomní očekávali v této chvíli zproštění viny nebo podmíněný trest.¹⁹⁴ To se však nestalo. Podle jeho závěrečného návrhu byli všichni obžalovaní uznáni za vinné. Prokurátor jasně odmítl náboženskou motivaci a vyzdvihl obsah obžaloby. Jako hlavní a jediný důvod činnosti uvedl finanční obohacení, pro všechny obžalované navrhl nepodmíněné tresty v horní polovině nebo při polovině zákonné trestné sazby a současně s tím i propadnutí zajištěných věcí z domovních prohlídek.¹⁹⁵

Po skončení prokurátorovy řeči proběhla půlhodinová porada soudního senátu. V této chvíli bylo také umožněno veřejnosti vstoupit do soudní místnosti, která se tak zcela zaplnila. Následně byl vynesena rozsudek, podle něhož byli všichni obžalovaní uznáni za vinné, a to zcela ve shodě s obžalobou. R. Smahel byl odsouzen k trestu odnětí svobody ve výši dvou let nepodmíněně v I. nápravné výchovné skupině (NVS). Soud také rozhodl o propadnutí oněch 5 000 DM ve prospěch státu a většiny jeho věcí zajištěných během domovní prohlídky v Uherském Brodě.¹⁹⁶

Další ze skupiny radikovské tiskárny byly odsouzeny následovně: J. Krumpholc byl odsouzen na tři roky nepodmíněně v I. NVS, J. Adámek, F. Lízna a J. Vlček byli odsouzeny na 20 měsíců nepodmíněně s výkonem v I. NVS a J. Odstrčil byl odsouzen na 10 měsíců nepodmíněně v I. NVS. J. Odstrčilovi stanoven ještě peněžitý trest ve výši 5 000 Kčs. Zároveň bylo u těchto obžalovaných ještě rozhodnuto o propadnutí

---

¹⁹⁴ Šest moravských křesťanů před soudem. Studie, 6, 1981, č. 78, s. 565.

¹⁹⁵ SOkA Olomouc, f. Okresní soud, Soudní spis k případu J. Vlčka a spol., sp. zn. 4T 162/81, Závěrečný návrh prokurátora v trestné věci obžalovaného Krumpholce a spol., 29. 9. 1981.

¹⁹⁶ ABS, f. Vyšetřovací spisy, arch. č. V-42316 MV, Rozsudek jménem republiky, 29. 9. 1981.

zajištěných věcí – především tiskovin, které odporovaly svým obsahem tehdejší oficiální ideologii, a technického vybavení tiskárny ve prospěch státu.¹⁹⁷

Soud nakonec vůbec nevzal v úvahu obhajobu obžalovaných. Tvrzení i důkazy, které uváděli, zcela pominul. Také nebyla vůbec prokázána stěžejní část obžaloby – finanční obohacení, i přesto s ní soudci počítali jako se skutečností. Celý rozsudek se tak nakonec plně ztotožnil s podanou obžalobou a závěrečnou řečí okresního prokurátora.

Výše trestu všechny přítomné překvapila. Když odváděli odsouzené ze soudní síně, začala veřejnost spontánně zpívat píseň „*Nebojte se, radujte se, Kristus, slavný vítěz z hrobu vstal.*“ Příslušníci policie se je snažili utiшит.¹⁹⁸ Pro řadu těch, kteří se takto zúčastnili závěrečné fáze soudního líčení, a vyjádřili tak podporu všem obviněným a nakonec i hlasitý nesouhlas s jejich odsouzením, měla nakonec celá věc ještě dohru. V následujících dnech byly v nočních hodinách provedeny domovní prohlídky u celkem 12 osob příslušníky StB, a to bez souhlasu okresního prokurátora.¹⁹⁹

5.2. Krajský soud v Ostravě

Všichni odsouzení se prakticky ihned odvolali v otázce viny i výše trestu, včetně R. Smahela, který ve svém odvolání napadl rozsudek v celém rozsahu.²⁰⁰ Odvolací řízení tak dále pokračovalo před Krajským soudem v Ostravě. Hlavní přelíčení probíhalo nyní za přítomnosti veřejnosti dne 24. listopadu 1981. Soudní senát tvořili JUDr. Ctibor Černý a JUDr. Josef Richter v čele s předsedou JUDr. Václavem

---

¹⁹⁷ ABS, f. Vyšetřovací spisy, arch. č. V-42316 MV, *Rozsudek jménem republiky*, 29. 9. 1981.

¹⁹⁸ *Šest moravských křesťanů před soudem*. Studie, 6, 1981, č. 78, s. 566.

¹⁹⁹ LP, Sb. VONS, inv. č. 326, sign. IV/10, kart. 55, Vlček, Josef a spol., *Pro memoria o olomouckém procesu proti šířitelům náboženské literatury*, 13. 11. 1981.

²⁰⁰ SOKA, f. Okresní soud Olomouc, Soudní spis k případu J. Vlčka, sp. zn. 4T 162/81, *Odvolání obžalovaného do rozsudku Okresního soudu v Olomouci ze dne 29. 9. 1981*, č. j. 4T 162/81, 19. 10. 1981.

Knýblem. Po zahájení líčení začal soud s výslechem obžalovaných. Kromě J. Odstrčila všichni obžalovaní opět shodně uvedli nemožnost finančního obohacení a svou motivaci v rozšiřování nedostatkové náboženské literatury. Po skončení výslechů následovala závěrečná řeč krajského prokurátora JUDr. Miroslava Komendy. Prokurátor odmítl u většiny obžalovaných odvolání jako nedůvodné a pouze v případě J. Odstrčila navrhl zrušení rozsudku v plné šíři a navrácení k Okresnímu soudu v Olomouci.²⁰¹

Po poradě senátu sdělil předseda soudu rozsudek. V případě R. Smahela, F. Lízny, J. Krumpholce a J. Vlčka bylo odvolání zamítnuto jako neopodstatněné. U J. Adámka byl změněn rozsudek ve výroku o trestu odnětí svobody. Trest byl snížen z 20 na 14 měsíců nepodmíněně. K zrušení rozsudku v celém rozsahu došlo pouze u J. Odstrčila, u nějž bylo projednání navráceno k Okresnímu soudu v Olomouci kvůli nejasnostem týkajících se finančního obohacení a vyčíslení částky jeho zisku.²⁰²

Podle rozsudku spatřoval soud charakter podnikání ve výpovědích některých obžalovaných, kteří hovořili „o naší rozmnožovně“.²⁰³ Samotná výška trestu jím byla shledána přiměřenou vzhledem k závažnosti jejich činnosti. Pouze v případě výše trestu J. Adámka přihlédl soud k vyššímu věku obžalovaného, a také k tomu, že byl otcem početné rodiny.²⁰⁴ Krajský soud v Ostravě přihlédl podobně jako Okresní soud

---

²⁰¹ SOkA, f. Okresní soud Olomouc, Soudní spis k případu J. Vlčka, sp. zn. 4T 162/81, *Protokol o veřejném zasedání*, 24. 11. 1981, s. 1 – 6.

²⁰² SOkA, f. Okresní soud Olomouc, Soudní spis k případu J. Vlčka, sp. zn. 4T 162/81, *Rozsudek jménem republiky*, 24. 11. 1981, s. 1 – 2.

²⁰³ Tamtéž.

²⁰⁴ Tamtéž, s. 16.; Jan Odstrčil byl nakonec odsouzen plnomocně 4. 3. 1982 před Krajským soudem v Ostravě. SOkA, f. Okresní soud Olomouc, Soudní spis k případu J. Vlčka, sp. zn. 4T 162/81, *Usnesení*, 4. 3. 1982.

v Olomouci k obžalobě podané prokurátorem. Jako hlavní motivace obžalovaných bylo bráno v potaz finanční obohacení, a to i přesto, že nebylo opět jasně prokázáno.²⁰⁵

6. Vězení

V souvislosti s rozhodnutím Krajského soudu v Ostravě musel nakonec R. Smahel i další odsouzení zaplatit státu za pobyt ve vazbě a za náklady spjaté s trestním řízením celkem 800 Kčs.²⁰⁶ Samotný nástup do vězení byl soudem stanoven nejpozději k 28. prosinci 1981. Zároveň s tím bylo všem odsouzeným oznámeno, že do výše trestu se započítává i čas strávený ve vazbě.²⁰⁷ Kvůli zdravotním potížím anebo jiným komplikacím nastoupila většina z nich do vězení až po několika odkladech v roce 1982. Odsouzený R. Smahel zahájil výkon trestu dne 22. března 1982 v 13,40 ve věznici v Olomouci.²⁰⁸ Ke konci měsíce března byl přemístěn do Nápravného výchovného ústavu (NVÚ) v Kuřimi u Brna, kde mu bylo přiděleno vězeňské číslo 2498.²⁰⁹

Jeho osobní vězeňský spis se sice nedochoval, ale z ostatních pramenů lze zjistit, že ve vězení pracoval ve vězeňské knihovně se socialistickou literaturou a s dalšími vězni pomáhal vykládat vagóny u Brna. Byl hodnocen jako ochotný, svědomitý a dobrý pracovník. V průběhu výkonu trestu byl celkem čtyřikrát oceněn za dobré chování a také mu nebyl udělen žádný kázeňský přestupek.²¹⁰ Jak on sám vzpomínal, panovaly ve vězení velmi tvrdé podmínky: „*Tam se pracovalo od nevidím do nevidím.*

---

²⁰⁵ LP, VONS, inv. 326, sign. III/7, kart. 55, Vlček, Josef a spol., *Sdělení č. 282 – Odvolací řízení s vydavateli křesťanského samizdatu*, 1981.

²⁰⁶ SOkA, f. Okresní soud Olomouc, Soudní spis k případu J. Vlčka, sp. zn. 4T 162/81, *Usnesení*, 9. 12. 1981.

²⁰⁷ Tamtéž.

²⁰⁸ SOkA, f. Okresní soud Olomouc, Soudní spis k případu J. Vlčka, sp. zn. 4T 162/81, *Zpráva o nastoupení trestu*, 22. 3. 1982.

²⁰⁹ SOkA, f. Okresní soud Olomouc, Soudní spis k případu J. Vlčka, sp. zn. 4T 162/81, *Hlášení změn*, 31. 3. 1981.

²¹⁰ SOkA, f. Okresní soud Olomouc, Soudní spis k případu J. Vlčka, sp. zn. 4T 162/81, *Rozhodnutí o přerušení výkonu trestu odnětí svobody*, 18. 6. 1982.

*Vězni museli splňovat těžké normy, které v případě jejich nedodržení znamenaly další trest. Když vězeň nesplnil danou normu, tak dostal poloviční stravu. Čili byli tam někteří, kteří se z toho začali hroutit.*²¹¹

Další odsouzení si odpykávali tresty v jiných věznicích. Výjimku mezi nimi tvořil J. Krumpholc, který se nakonec vězení vyhnul úplně. K zrušení jeho výkonu trestu došlo 1. července 1983 v neveřejném zasedání Okresního soudu v Olomouci. Soud rozhodl o upuštění trestu na základě několika lékařských posudků, které vypovídaly o jeho výrazně zhoršeném zdravotním stavu.²¹² Odsouzený J. Adámek nastoupil trest v NVÚ v Ostrově nad Ohří u Karlových Varů a svého propuštění se dočkal až po skončení celého trestu 14 měsíců.²¹³ Další odsouzený F. Lízna byl kromě tohoto trestu odsouzen ještě Obvodním soudem pro Prahu 6 za pokus o trestný čin poškozování zájmů republiky v cizině podle § 112 tr. zákona, a to k souhrnnému trestu odnětí svobody ve výši 27 měsíců nepodmíněně.²¹⁴ Tento trest si odpykával ve věznici v Plzni-Borech a na svobodu byl propuštěn až po jeho celém uplynutí.²¹⁵ Odsouzený J. Odstrčil nastoupil do NVÚ v Ostravě-Heřmanicích²¹⁶ a poslední ze šestice odsouzených J. Vlček vykonával trest ve věznici v Plzni-Borech.²¹⁷

---

²¹¹ Srov. rozhovor s R. Smahalem, 3. 8. 2011. In: <http://www.pametnaroda.cz/witness/clip/id/2274>. [cit. 9. 3. 2018].

²¹² SOkA, f. Okresní soud Olomouc, Soudní spis k případu J. Vlčka, sp. zn. 4T 162/81, *Usnesení*, 1. 7. 1983.

²¹³ SOkA, f. Okresní soud Olomouc, Soudní spis k případu J. Vlčka, sp. zn. 4T 162/81, *Zpráva o nastoupení trestu*, 5. 3. 1982.

²¹⁴ SOkA, f. Okresní soud Olomouc, Soudní spis k případu J. Vlčka, sp. zn. 4T 162/81, *Rozsudek jménem republiky*, 21. 1. 1982.

²¹⁵ LP, VONS, inv. 326, sign. III/8, kart. 55, Vlček, Josef a spol., *Sdělení č. 329. „Propuštění Františka Lízny“*, červenec 1983.

²¹⁶ SOkA, f. Okresní soud Olomouc, Soudní spis k případu J. Vlčka, sp. zn. 4T 162/81, *Zpráva o nastoupení trestu*, 1. 4. 1982.

²¹⁷ SOkA, f. Okresní soud Olomouc, Soudní spis k případu J. Vlčka, sp. zn. 4T 162/81, *Usnesení*, 13. 9. 1982.

7. Propuštění z vězení a soudní rehabilitace

Ve vězení si R. Smahel neodpykal celý trest, ale byl propuštěn po devíti měsících dne 20. prosince 1982. Podmínečné propuštění, o které si zažádal, bylo nejprve doporučeno komisí NVÚ Kuřim i místním náčelníkem a posléze schváleno rozsudkem Okresního soudu Brno-venkov ze dne 20. prosince 1982. Soud přihlédl k velmi dobrým pracovním výsledkům a jeho vzornému chování ve výkonu trestu. Po zhodnocení všech důležitých okolností dospěl k závěru, že odsouzený splnil podmínky podle § 61 ods. 1. písm. a) tr. zákona a stanovil podmíněčné odsouzení na tři roky.²¹⁸ Jak R. Smahel vzpomínal, dostal se na svobodu také díky velkému štěstí. Jeho propuštění bylo závislé na posudcích od StB. Jeden z posudků, o němž se domníval, že byl v jeho neprospěch, se ovšem o jeden den opozdil. Kdyby byl podle něj posudek doručen včas, zůstal by ve vězení pravděpodobně až do konce trestu.²¹⁹

Po propuštění nastoupil R. Smahel opět do národního podniku Strojbal v Olomouci. K tisku samizdatu se ale kvůli podmínce už nevrátil.²²⁰ V květnu 1985 získal na základě prezidentské amnestie při příležitosti výročí 40 let osvobození státní souhlas pro výkon duchovenské činnosti.²²¹ Dne 28. června 1985 byl dekretován farářem ve farnosti Budišov nad Budišovkou a o měsíc později ji převzal za přítomnosti místního děkana P. Františka Vičara a okresního církevního tajemníka Jaroslava Hubáčka.²²² Kromě svého kněžského působení začal v druhé polovině

---

²¹⁸ SOkA, f. Okresní soud Olomouc, Soudní spis k případu J. Vlčka, sp. zn. 4T 162/81, *Usnesení*, 20. 12. 1982.

²¹⁹ Srov. rozhovor s R. Smahelem, 3. 8. 2011. In: <http://www.pametnaroda.cz/witness/clip/id/2274>. [cit. 9. 3. 2018].

²²⁰ ABS, Sb. Svazky kontrarozvědného rozpracování, arch. č. KR-876431 MV, *Důvodová zpráva*, 29. 3. 1982, s. 2.

²²¹ SOkA, f. Okresní soud Olomouc, Soudní spis k případu J. Vlčka, sp. zn. 4T 162/81, *Usnesení*, 24. 6. 1985.

²²² SOkA Opava, f. Okresní národní výbor Opava, inv. č. 1028, kart. 1208, *Odevzdávací protokol*, 29. 7. 1985.

osmdesátých let tajně studovat náboženskou pedagogiku. Jednalo se o postgraduální licenciátní studium, v rámci něhož dojížděl pravidelně několik let na konzultace na teologickou fakultu do Erfurtu v tehdejší NDR.²²³ Po třech letech působení v Budišově nad Budišovkou byl R. Smahel přeložen do farnosti Kvasice u Kroměříže, kde působil do roku 1992.²²⁴ Po odchodu z této farnosti se stal vysokoškolským pedagogem a začal vyučovat na katedře křesťanské výchovy na Cyrilometodějské fakultě Univerzity Palackého v Olomouci, kde vyučuje dodnes.

V souvislosti se změnou společenských poměrů podali v roce 1991 všichni odsouzení z radikovské tiskárny podněty ke stížnosti na porušení zákona k Okresnímu soudu v Olomouci. Okresním prokurátorem ovšem zůstal i po pádu komunismu dr. Ladislav Jarnot, který zamezil opětovnému prozkoumání soudního procesu. Vypracoval písemná stanoviska, díky nimž následně okresní prokuratura odložila tyto stížnosti odsouzených jako nedůvodné. Ve svém odůvodnění vyjádřil dr. Ladislav Jarnot názor, že soudní rozhodnutí vyřčená v osmdesátých letech byla v souladu se zákonem. Generální prokurátor i přesto podal stížnost pro porušení zákona, díky které mohlo následně dojít k rehabilitačnímu řízení podle zákona č. 119/1990 Sb., *o soudní rehabilitaci*.²²⁵

Soudní přelíčení probíhalo u Nejvyššího soudu v Praze dne 24. srpna 1992. Soudní senát v čele s předsedou JUDr. Karlem Benešem tvořili JUDr. Hana Grozsová a JUDr. Emil Heseck. Předseda senátu přednesl stížnost pro porušení zákona a podal na podkladě spisu zprávu o stavu věci. Po závěrečné poradě vyhlásil rozsudek, podle

---

²²³ KRÍŽKOVÁ, Marie Ruth: *Knihy víry, naděje a lásky. 70 let od působení salesiánů v Čechách a na Moravě*. Praha 1996, s. 147.

²²⁴ *Historie farnosti*. In: <https://farnostkvasice.cz> [cit. 20. 11. 2017].

²²⁵ *Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 26. srpna 2009*, čj. 1 As 47/2009 - 93, č. 1942/2009 Sb. NSS. In: www.nssoud.cz. [cit. 27. 3. 2018].

něhož byl porušen zákon, jak rozsudkem Okresního soudu v Olomouci, tak i Krajského soudu v Ostravě.

Nejvyšší soud dospěl k závěru, že odsouzení nemohli naplnit skutkovou podstatu věci po objektivní ani subjektivní stránce. Literaturu totiž rozšiřovali z politicko-ideologických důvodů, nikoliv z hospodářské motivace. Také uznal uložení nepřiměřeně vysokých trestů. V případě R. Smahela zůstal rozsudek ve výroku o vině trestným činem ohrožení devízového hospodářství podle §146 ods. 1 tr. zákona, nezměněn. Nicméně na základě dřívější prezidentské amnestie ze dne 1. ledna 1990 bylo trestní stíhání zastaveno.²²⁶ Tímto rozsudkem dosáhli všichni odsouzení rehabilitace a celý případ odsouzení moravských katolických disidentů byl definitivně ukončen.

---

²²⁶ SOKA, f. Okresní soud Olomouc, Soudní spis k případu J. Vlčka, sp. zn. 4T 162/81, *Rozsudek jménem republiky*, 24. 8. 1992, s. 16.

Závěr

Tato bakalářská práce se zabývala protikomunistickou činností Rudolfa Smahela v období tzv. normalizace a následnou perzekucí jeho osoby komunistickým režimem. Pro účely textu byly využity archivní prameny, vzpomínky a rozhovory vedené s R. Smahelem. Je ovšem důležité zmínit, že k jeho činnosti se mnohé z významných písemných pramenů nedochovaly. Především se jedná o dokumenty obsahující výslechy v roce 1979, materiály přibližující více vyšetřování celé skupiny kolem radikovské tiskárny – např. dokumenty s informacemi o jeho průběhu a dále také jeho osobní vězeňský spis.

Přelomovým obdobím v životě R. Smahela byly události roku 1968. Po srpnové okupaci vojsky Varšavské smlouvy se jako student začal zapojovat do různých aktivit proti postupující normalizaci ve společnosti. Nejzásadnější moment v jeho životě představovalo sebeobětování jeho přítele Jana Palacha. Tento čin „vyburcoval“ R. Smahela k vedení činností proti totalitnímu režimu, se kterým se nikdy nesmířil, a k učinění zásadního životního rozhodnutí stát se knězem. V roce 1969 si podal přihlášku na pobočku bohoslovecké fakulty v Olomouci, kde byl také posléze přijat.

Už během tohoto bohosloveckého studia vystupoval jako aktivní student. Podílel se na nelegální pastoraci mládeže a dětí, vstoupil tajně do salesiánské kongregace a pořádal různé přednášky a biblické kroužky a to nejen v katolickém okruhu věřících, ale i v evangelickém. Současně s tím tiskl nelegálně bohoslovecká skripta, která dále rozšiřoval mezi své známé a věřící. Už během studia tedy započala jeho činnost v křesťanském samizdatu.

Na základě dochovaných archivních materiálů a vzpomínek R. Smahela lze určit, že jeho aktivity proti komunismu byly nejvýraznější v letech 1976 až 1979 v souvislosti s provozem podzemní tiskárny v Radíkově. Práce poukázala na to, že Smahelova činnost v rámci ní začala už na začátku roku 1976 a nikoliv na začátku roku 1977, jak bylo uvedeno ve vyšetřovací verzi StB.

Jeho působení v tiskárně zahrnovalo velké množství různých aktivit. Stěžejní činností bylo vyhledávání a obstarávání kvalitní náboženské literatury a také protikomunistických textů. Společně s dalšími členy pak spoluurčoval v jakých nákladech se literatura a texty budou tisknout. R. Smahel dále zaktivizoval řadu věřících, kteří následně přepisovali jednotlivé tituly na cyklostylové blány. Zapojoval se do získávání potřebného materiálu a v případě několika publikací spolupracoval i na samotném tisku a kompletaci v Radíkově. Vyhotovené tiskoviny poté i distribuoval. Jeho činnost tak významným způsobem ovlivňovala chod celé samizdatové tiskárny.

V práci byla následně popsána i perzekuce R. Smahela. I když se všichni členové tiskárny snažili svoji činnost provádět za pomoci konspirativních opatření, odhalila StB jejich aktivity. R. Smahel byl společně s dalšími zatčen 10. září 1979 a následně převezen do vazby v Brně-Bohunicích. Po vyšetřování, které trvalo necelý rok, byli na podzim roku 1981 hlavní organizátoři radíkovské tiskárny za svoji činnost souzeni. Nejprve byli odsouzeni rozsudkem Okresního soudu v Olomouci ze dne 29. září 1981 a po jejich odvolání i rozsudkem Krajského soudu v Ostravě ze dne 24. listopadu 1981. Celá skupina byla v podstatě odsouzena a kriminalizována za úplně jinou činnost. Oba soudy, ve shodě s podanou obžalobou, rozhodly o neoprávněném obohacování hlavních organizátorů při činnostech tisknutí a rozšiřování tiskovin,

a to i přesto, že tomu bylo přesně naopak. Věřící průběžně dotovali samizdatovou činnost několika tisíci korunami.

R. Smahel si následně odpykával svůj trest ve věznici v Kuřimi u Brna. Po součtu s dobou ve vazbě strávil ve vězení celkem 13 měsíců. Po podmíněčném propuštění dne 20. prosince 1982 pracoval opět několik let v dělnické profesi a do tisku samizdatu se kvůli podmínce už nezapojil. Díky prezidentské amnestii v květnu 1985 získal státní souhlas pro výkon duchovenské služby a následně působil jako farář nejprve ve farnosti Budišov nad Budišovkou a poté ve farnosti Kvasice. Od roku 1992 až do současnosti vyučuje na katedře křesťanské výchovy na Cyrilometodějské teologické fakultě.

Po pádu komunismu podal R. Smahel podobně jako další odsouzení z radikovské tiskárny žádost o rehabilitaci. V roce 1991 se snažili o znovu projednání rozsudku, jejich snaze ale bylo zabráněno místním okresním prokurátorem Ladislavem Jarnotou. Prokurátor vypracoval písemná stanoviska, díky nimž byly následně okresní prokuraturou stížnosti odloženy jako nedůvodné. Dr. Ladislav Jarnot ve svém odůvodnění vyjádřil názor, že soudní rozhodnutí vyřčená v osmdesátých letech byla v souladu se zákonem. I přesto podal generální prokurátor stížnost pro porušení zákona a R. Smahel a další odsouzení z radikovské tiskárny byli rehabilitováni rozsudkem Nejvyššího soudu ze dne 24. srpna 1992.

Práce podává pohled na protikomunistickou činnost R. Smahela a jeho perzekuci. V případě dalšího bádání v této oblasti se nabízí např. podrobné zpracování protikomunistické činnosti všech jeho spolupracovníků.

Resumé

This thesis deals with the anticommunistic activities and following persecution of doc. Dr. Rudolf Smahel, Th.D. in the time of so called Normalization and in 1980's. R. Smahel is an example of personalities of Roman Catholic church and catholic dissidents in Moravia. During the communist totality he did not succumb to the pressure of the regime, but with the other people of the same opinions he organized various activities that encouraged the other citizens.

In the seventies, R. Smahel greatly contributed to the generation and the expansion of illegal religion literature and anticommunistic leaflets. Although he started as a seminarist, the most important role in his life was leadership in so called Radíkov printing house. He researched good quality books and texts for printing, he supervised their circulation, helped to find basic materials for printing, sometimes he printed the books by himself. Finally, he helped to deliver the copies. From this it can be concluded that he became the key player of the whole operation.

On the 10th of September 1979 R. Smahel was arrested by the secret police (StB). Afterwards, as the member of the group "Josef Adámek a spol." he was condemned to two years imprisonment. The time of his imprisonment he spent in Kuřim near Brno and from that place he was afterwards set free on the 20th December 1982. Afterwards he had never got involved in the new anticommunist activities. So he worked as a priest in some parishes. Since 1992 he has been teaching at the Department of Christian Education at Saints Cyril and Methodius Faculty of Theology of Palacký University of Olomouc. When communist rule ended, he requested a rehabilitation. In 1992 whole condemned group "Josef Adámek a spol." was fully rehabilitated by Supreme Court.

Seznam pramenů a literatury

Archivní prameny

Archiv bezpečnostních složek (ABS)

- ABS, f. Historický fond Státní bezpečnosti, arch. č. H-713
- ABS, f. Vyšetřovací spisy, arch. č. V-42316 MV
- ABS, Sb. Svazky kontrarozvědného rozpracování, arch. č. KR-821620 MV
- ABS, Sb. Svazky kontrarozvědného rozpracování, arch. č. KR-876431 MV

Knihovna Libri Prohibiti (LP)

- LP, Sb. VONS, inv. č. 326, kart. 55, Vlček, Josef a spol.

Státní okresní archiv v Olomouci (SOkA)

- SOkA Olomouc, f. Okresní soud, Soudní spis k případu J. Vlčka a spol., sp. zn. 4T 162/81

Státní okresní archiv v Opavě (SOkA)

- SOkA Opava, f. Okresní národní výbor Opava, inv. č. 1028, kart. 1208, Plány hlavních úkolů na úseku řízení a dozoru nad církevními a náboženskými společnostmi a sledování vývoje církevního života v okrese, 1976 – 1989

Archiv autorky

- Rozhovor s R. Smahelem, 5. 4. 2018
- SMAHEL, R.: *Tisk křesťanského samizdatu v letech 1974 – 1979*

Zákony

- Zákon č. 113/1973 Sb., *trestní zákon*
- Zákon č. 119/1990 Sb., *o soudní rehabilitaci*

- Zákon č. 198/1993 Sb., *o protiprávnosti komunistického režimu a o odporu proti němu*
- Zákon č. 262/2011 Sb., *o účastnících odboje a odporu proti komunismu.*

Periodika

- Studie, 6, 1981, č. 78
- Nový život, 33, 1981, č. 11

Rozhovory a vzpomínky

- Rozhovor s R. Smahelem, 3. 8. 2011. In: <http://www.pametnaroda.cz/witness/clip/id/2274>. [cit. 20. 11. 2017].
- Rozhovor s R. Smahelem, 5. 5. 2003. In: <http://www.coh.usd.cas.cz/narator/smahel-rudolf-ped-070/>. [cit. 20. 11. 2017].
- SMAHEL, R.: *25. výročí od velkého zatýkání věřících na Moravě.* In: <http://www.sdb.cz/kdo-jsme/dokumentysdb/?page=21> [cit. 19. 12. 2017].
- SMAHEL, R.: *Vzpomínky na Jana Palacha.* In: <http://www.pametnaroda.cz/witness/clip/id/2274>. [cit. 20. 11. 2017].

Internetové zdroje

- BOČKOVÁ, Marie: *Komentovaná bibliografie k dějinám III. odboje (1945) 1948 – (1960) 1967.* In: <https://www.ustrcr.cz/data/pdf/projekty/treti-odboj/bibliografie-3odboj.pdf>. [cit. 30. 3. 2018].
- FRANK, Miloslav: *Stručný salesiánský nekrolog 1924 – 2008.* In: <http://docplayer.cz/25105705-Strucny-salesiansky-nekrolog.html> [cit. 20. 4. 2018].

- HÁLA, Martin: *Olomouc ocení další osobnosti*. In: <http://www.olomouc.eu/media/tiskove-zpravy/6904> [cit. 17. 11. 2017].
- *Historie farnosti*. In: <https://farnostkvasice.cz> [cit. 20. 11. 2017].
- *Historie, začátky*. In: https://www.taize.fr/cs_article8895.html [cit. 20. 4. 2018].
- *Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 26. srpna 2009, čj. 1 As 47/2009 - 93, č. 1942/2009 Sb. NSS*. In: www.nssoud.cz. [cit. 27. 3. 2018].

Literatura

- BÁRTOVÁ, Markéta: „*Sháněti spolehlivé lidi... a tyto zapojovati*“, *Životní příběh odbojáře Jana Krumpholce (1927 – 2010)*. In: ŽÁČEK, Pavel (a kol.): *Vyjádření úcty a vděčnosti. 3. sborník o protikomunistickém odboji*. Praha 2018. V tisku.
- BÁRTOVÁ, Markéta: *Rehabilitace obětí*.
- BÍLÝ, Matěj: *Varšavská smlouva 1969 – 1985. Vrchol a cesta k zániku*. Praha 2017.
- BLAŽEK, Petr – Eichler, Patrik – JAREŠ, Jakub (a kol.): *Jan Palach '69*. Praha 2009.
- BLAŽEK, Petr: *Opozice a odpor proti komunistickému režimu v Československu 1968 – 1989*. Praha 2005.
- CEKOTA, Vojtěch: *Teologická fakulta (1860 – 1996)*. In: *Padesát let z dějin obnovené fakulty*. Olomouc 1996, s. 46 – 50.
- DOSKOČIL, Zdeněk: *Duben 1969. Anatomie jednoho mocenského zvratu*. Brno 2006.

- HAVLÍČKOVÁ, Helena: *Dědictví. Kapitoly z dějin komunistické perzekuce v Československu 1948–1989*. Olomouc 2002.
- HOLEČKOVÁ, Marta Edith: *Cesty českého katolického samizdatu 80. let*. Praha 2009.
- KŘÍŽKOVÁ, Marie Rút: *Kniha víry, naděje a lásky. 70 let od působení salesiánů v Čechách a na Moravě*. Praha 1996.
- KŘÍŽKOVÁ, Marie Rút: *Žít jako znamení. Rozhovory s Josefem Zvěřinou*. Praha 1997.
- MAYER, Françoise: *Češi a jejich komunismus. Paměť a politická identita*. Praha 2009.
- MENCL, Vojtěch (a kol.): *Československo roku 1968. 2. díl. Počátky normalizace*. Praha 1993.
- NEDVĚDICKÝ, Kamil: *Právní řád po roce 1989 a historická paměť*. *Securitas Imperii*, 23, 2013, č. 2.
- NOVOTNÝ, Vojtěch: *Katolická teologická fakulta 1939 – 1990. Prolegomena k dějinám české katolické teologie druhé poloviny 20. století*. Praha 2008.
- OTÁHAL, Milan: *Opozice, moc a společnost. Příspěvek k dějinám „normalizace“*. Praha 1994.
- OTÁHAL, Milan: *Opoziční proudy v české společnosti 1969 – 1989*. Praha 2011.
- PACHMAN, Luděk: *Boha nelze vyhnat, aneb od marxismu zpět ke křesťanství*. Praha 1990.
- PAVLÍK, Jan: *Vzpomínky na zemřelé jezuitu v Čechách, na Moravě a v moravském Slezsku od roku 1814*. Olomouc 2011, s. 468 – 470.

PAŽOUT, Jaroslav: *Trestněprávní perzekuce odpůrců režimu v Československu v období tzv. normalizace (1969 – 1989)*. Praha 2017.

PAŽOUT, Jaroslav a kol. (eds.): *Výbor na obranu nespravedlivě stíhaných 1978 – 1989. Edice dokumentů*. Praha 2014.

PEHR, M.: *Protikomunistický třetí odboj*. In: ŽÁČEK, Pavel (a kol.): *Vyjádření úcty a vděčnosti. Sborník o protikomunistickém odboji*. Praha 2013, s. 98 – 104.

PEJČOCH, Ivo – TOMEK, Prokop: *Černa kniha sovětské okupace. Sovětská armáda v Československu a její oběti 1968 – 1997*. Cheb 2015.

SCHULTZ, Jindřich (a kol.): *Dějiny Olomouce 2*. Olomouc 2009.

SUK, Jiří: *Labyrintem revoluce. Aktéři, zápletky a křižovatky jedné politické krize. (Od listopadu 1989 do června 1990)*. Praha 2003.

VANĚK, Miroslav (ed.): *Mocní? A Bezmocní? Politická elita a disident v období tzv. normalizace. Interpretační studie životopisných interview*. Praha 2006.

VLČEK, Vojtěch: *Kříž jsem hlásal, kříž jsem snášel. Rozhovory s kněžími a řeholníky pronásledovanými za komunismu v letech 1948 – 1989*. Kostelní Vydří 2006, s. 189 – 240.

Periodika

DRDA, Adam: „*S komunismem jsem nikdy nekoketovala*“. *Portrét řeholnice Anny Magdalény Schwarzové, vězeňkyně dvou totalit. Paměť a dějiny – Revue pro studium totalitních režimů*, 2007, č. 1, s. 180 – 187.

ZBRANEK, Tomáš Benedikt: *Životní příběh kontroverzního biskupa*. *Historický obzor*, 19, 2008, č. 1 – 2, s. 32 – 34.

Seznam příloh

PŘÍLOHA A – §3 zákona 262/2011, o účastnících odboje a odporu proti komunismu

Zdroj: <http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/>. [cit. 20. 11. 2017].

PŘÍLOHA B - Zakódovaný diář

Zdroj: SOkA Olomouc, f. Okresní soud, Soudní spis k případu J. Vlčka a spol., sp. zn. 4T 162/81, Vyšetřovací spis XVII., *Dokumentace k vyšetřovacímu spisu VS-ČVS:11/120-79 pro tr. čin nedovolené podnikání podle §180 odst. 1 tr. zákona, obviněný páter Rudolf Smahel*, s. 3.

PŘÍLOHA C – Tiskoviny zabavené při domovní prohlídce u Jana Krumpholce

Zdroj: ABS, f. Vyšetřovací spisy, arch. č. V-42316 MV, *Seznam věcí, Protokol o provedení domácí prohlídky u Jana Krumpholce dne 10. září 1979*, 25. 11. 1980.

PŘÍLOHA D – Cyklostyl v Radíkově

Zdroj: SOkA Olomouc, f. Okresní soud, Soudní spis k případu J. Vlčka a spol., sp. zn. 4T 162/81, Vyšetřovací spis XVII., *Dokumentace k vyšetřovacímu spisu VS-ČVS:11/120-79 pro tr. čin nedovolené podnikání podle §180 odst. 1 tr. zákona, obviněný J. Krumpholc*, s. 4.

PŘÍLOHA E – Zásoby materiálů a vyhotovené tiskoviny

Zdroj: SOkA Olomouc, f. Okresní soud, Soudní spis k případu J. Vlčka a spol., sp. zn. 4T 162/81, Vyšetřovací spis XVII., *Dokumentace k vyšetřovacímu spisu VS-ČVS:11/120-79 pro tr. čin nedovolené podnikání podle §180 odst. 1 tr. zákona, obviněný J. Krumpholc*, s. 4.

PŘÍLOHA F – Obžaloba

Zdroj: SOkA Olomouc, f. Okresní soud, Soudní spis k případu J. Vlčka a spol., sp. zn. 4T 162/81, 24. 6. 1981.

PŘÍLOHA G – Pohlednice s fotografiemi

Zdroj: LP, Sb. VONS, inv. č. 326, IV/51, kart. 55.

PŘÍLOHA H – Fotografie ze setkání z papežem Janem Pavlem II. v Římě v roce 1990

Zdroj: Soukromý archiv Rudolfa Smahela.

PŘÍLOHA A

§3 zákona 262/2011, o účastnících odboje a odporu proti komunismu

(1) Formou odboje a odporu proti komunismu se rozumí ozbrojený nebo jiný srovnatelný boj vedený proti komunistickému režimu v Československu, provádění sabotáží, spolupráce se zahraniční zpravodajskou službou demokratického státu, převaděčství nebo překračování státních hranic za účelem účasti v odboji a odporu proti komunismu (agenti-chodci). Za formu odboje a odporu proti komunismu se rovněž považují s tím srovnatelné jiné statečné činy nebo statečné veřejné postoje na podporu ozbrojených akcí směřovaných proti komunistickému režimu v Československu.

(2) Formou odboje a odporu proti komunismu se dále rozumí soustavná či dlouhodobá anebo jinak významná činnost spočívající v

a) autorství petic nebo obdobných materiálů nebo veřejných vyjádření zaměřených přímo či nepřímo na obnovu svobody, demokracie nebo na oslabení komunistického režimu nebo zabezpečování jejich tisku nebo rozšiřování,

b) organizaci veřejných vystoupení proti komunistickému režimu, vyvíjení politické, publicistické nebo jiné prokazatelně protikomunistické činnosti zaměřené přímo nebo nepřímo na obnovu svobody, demokracie nebo na oslabení komunistického režimu, nebo

c) vyvíjení politické, publicistické nebo jiné prokazatelně protikomunistické činnosti v zahraničí zaměřené přímo nebo nepřímo na obnovu svobody, demokracie nebo na oslabení komunistického režimu.

(3) Formou odboje a odporu proti komunismu se rozumí též aktivní působení v organizaci nebo skupině, jejíž členové bojovali proti komunistickému režimu způsoby uvedenými v tomto ustanovení.

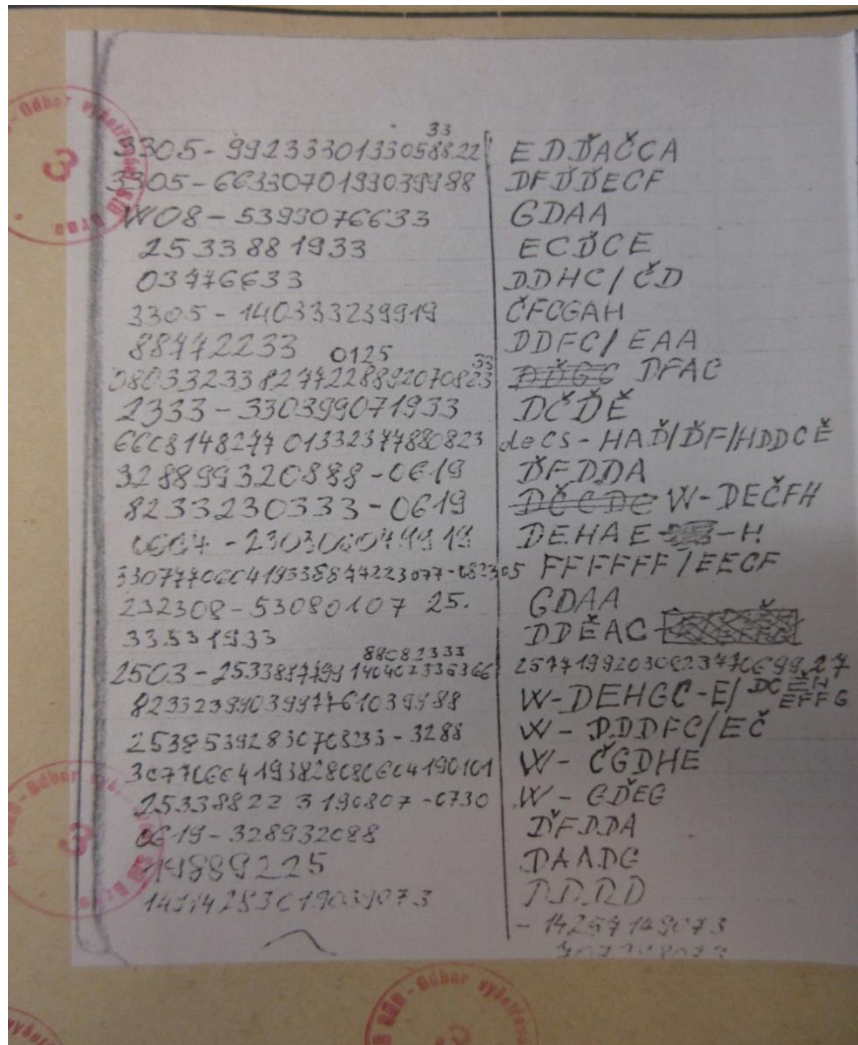
(4) Formou odboje a odporu proti komunismu se rozumí též takové veřejné politické a společenské postoje zastávané aktivně a z vlastní vůle, které bránily nástupu a udržení komunistické totalitní moci, pokud byl za ně jejich nositel uvězněn, internován nebo jinak omezen na osobní svobodě anebo nuceně vystěhován z místa svého bydliště anebo jinak obdobně závažně postižen.

(5) Za odboj a odpor proti komunismu se považuje též činnost významem srovnatelná s formami odboje a odporu proti komunismu uvedenými v předchozích odstavcích vykonávaná před dobou nesvobody, pokud jejím cílem bylo zabránit nastolení komunistického režimu a zachování svobody a demokracie v Československu, pokud tohoto cíle nebylo možno dosáhnout jinak, a byla spojena s obdobným rizikem.

PŘÍLOHA B

Zakódovaný diář

PŘÍLOHA C

Tiskoviny zabavené při domovní prohlídce u Jana Krupholce

196/79

Krajská správa SNB
Odbor vyšetřování trestných činů
Ostrava

VS - ČVS-11-120/79

V Ostravě dne 25. 11. 1980

S e z n a m   v ě c í

Protokol o provedení domovní prohlídky u Jana KRUPHOLCE ze dne 10. 9. 1979

- 1) po. č. 1 - psací stroj zn. Optima, výr. čís. H 38972 s roze-psanou rozmnožovací blánou, číslo stránky 43, začáteční text "Jet do ciziny ?...končící... .."ukazující na meze, které js..." čistící prostředky na stroj
- 2) pol.č. 2 - ústřížek poštovní poukázky 400,- Kčs od FN Olomouc KRUPHOLCOVÉ z 24. 9. 1974, 200,- Kčs, od M. Viss Hájkova 6, Pha 3 - Jan KRUPHOLC - z 16. 8. 1978
- 3) pol.č. 3 - různé rozmnožované písemnosti:
  - světlezelené desky, formát A-4, nadpis "O autorovi" cyklostyl, 57 stran
  - brožura s nápisem Jan Pavel III., cyklostyl, 127 stran, formát A-4
  - svazek, formát A-5, název "Odvaha být církví", strojopis, kopie, 38 stran
  - sešitá písemnost, formát A-4, nadpis "historie církve..." - 1948-1978, strojopis, kopie, IV. díly, s ručně psanými poznámkami
- 4) pol. č. 4 - různé písemnosti:
  - sešit formát A-4, černé desky, název "Společně k Bohu", cyklostyl, 50 stran
  - cyklostyl, list, formát A-4, strojopis, název "Seminář pro křesťanské rodiče", jeden list
  - 2 listy formátu A-4, strojopis, kopie, název "Pohřeb Dr. J. MRÁZKA"..."
  - list formátu A-4, strojopis, kopie, název "Z knihy proroka...", 3 x
  - 16 listů, písemnost formát A-4, s textem nadpis "Dopis z Taižé ...", cyklostyl
  - 1 list formátu A-4, žlutá barva, cyklostyl nadpis "Pobožnost..."
  - útržek, oranžové barvy s číslicemi a jmény
- 5) pol. č. 5 - 15 ks rozmnožovací blány na cyklostyl s různými texty, strojopis
  - 100 kusů fotografie ze srpnových událostí 1968 - závadové

- 32) pol. č. 33 - nezjištěné velké množství částí textu rozmnožených písemností (3 ks kartonových krabic)
- 33) pol. č. 34 - nezjištěné množství tiskoviny s názvem "Habe-mus Papan" připravené k vázání
- 34) pol. č. 35 - velké množství různých náboženských písemností, nezjištěných názvů, připravených ke složení a vázání
- 35) pol. č. 36 - 5 kusů krabic rozmnožovacích blan à 50 ks - nezjištěné množství použitých blan s napsaným textem + nepoužité
- 36) pol. č. 37 - Různá literatura :
- Kdo jsou Svědci Jehovovi - 1x
  - Jehovovi svědci, falešní svědci
  - Křížová cesta
  - Neobyčejná rozprava o smrti
  - Diakonia, slov. knaz
  - Deník Ivana Mojsejeva
  - První zkušenosti s Bohem
  - Tieto moje ruky
  - Současná křesť. literatura
  - Pastoroční směrnice
  - Aby všichni jedno boli
  - Dialektika moci - I. Sviták
  - Radostné poselstvo
  - Výchova k víře - 2x
  - Deník Ivana Mojsejeva - 7x
  - Konverze
  - Život v nových dimenzích - 7 x
- 37) pol. č. 38 - Život z víry
- Skripta katecheticko-pedagogického kurzu
  - Homoletické pomůcky - májové promluvy
  - praktická práce s písmem - 3x
  - 2. listk božímu lidu
  - 8 kusů obálek s fotografiemi a životopisy papeže Wojtyly
  - 30 kusů strojopisu k teologii stáří à 4 listy
  - 4 ks kázání od M.L.Kinga - à 9 listů
  - 2 ks strojopisu Modlitba matky v pož. stavu
  - Výroky slavných lidí o Bohu
  - Protokoly se shromáždění soinských mudrců
  - Boj za kontemplace
  - Katechický kurs
  - Pedagogická skripta
  - Člověk, svět, budoucnost
  - Dějiny spásy
  - Rozjímání k jednotlivým desátkům podle ctností
  - řeště k české povaze
  - Noční rozhovory se Smrkovským - 2x
  - Odvaha být v církvi
  - Druhý list božímu lidu
  - Katechize pro děti a rodiče
  - svazek použitých uhlových papírů
  - Předsednictvu Nejvyššího sovětu a další texty v zelenošedých deskách

PŘÍLOHA D

Cyklostyl v Radíkově

PŘÍLOHA E

Zásoby materiálů a vyhotovené tiskoviny

PŘÍLOHA F

Obžaloba

-2291-
41 162/81/1981

Okresní prokuratura v Olomouci
1 Pr 520/81 - 3/Jar

Okresní soud
O l o m o u c

OKRESNÍ Soud Olomouci V OLOMOUCI	
Datelo: 23. VI. 1981	hod.
16 krát příloh	rubrik
O b ž a l o b a	

4. června 1981
LUSTRUM
Dne 24. června 1981

Okresní prokurátor v Olomouci podává obžalobu na

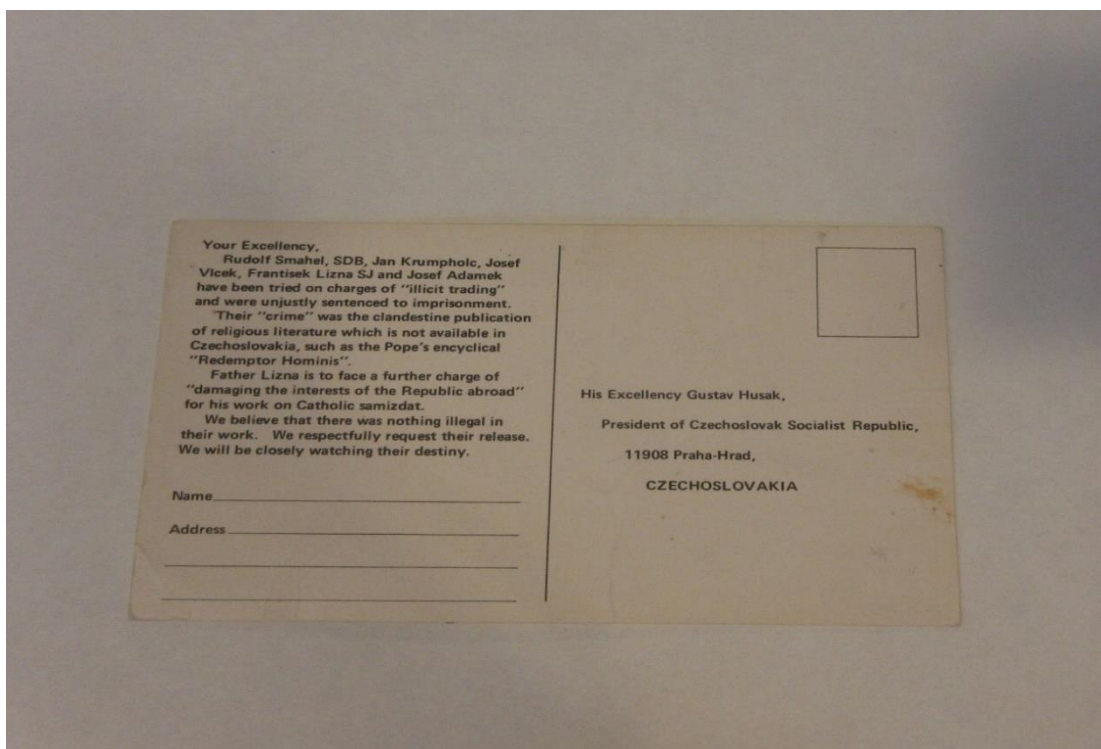
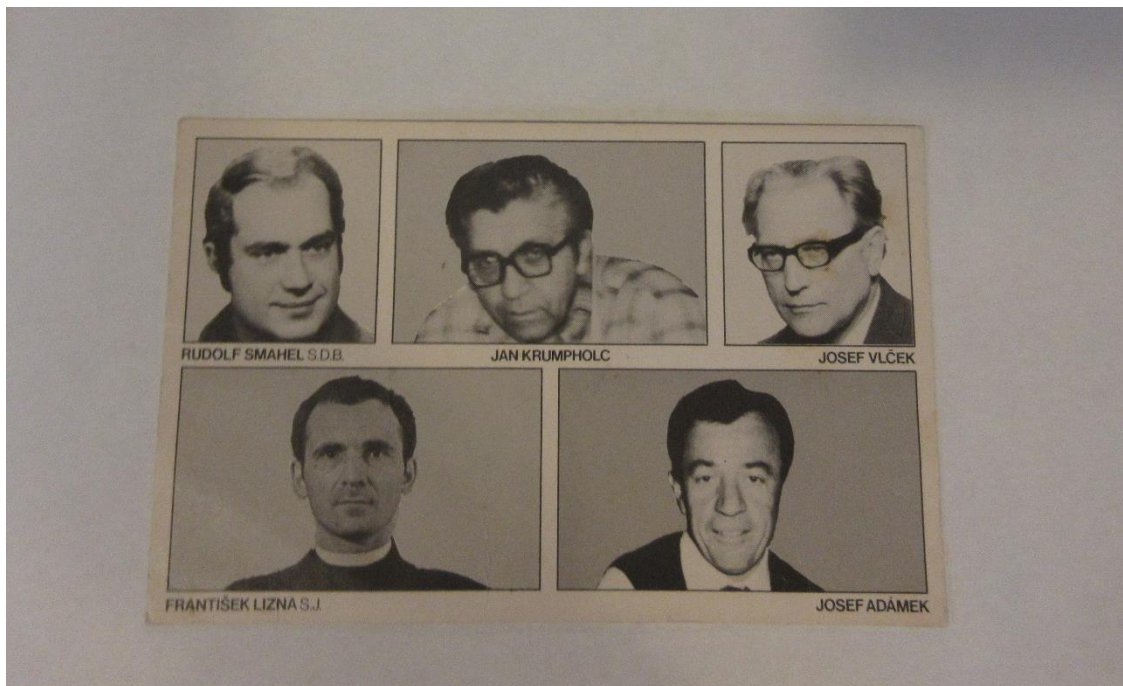
1. Jana Krumpholce,
nar. 3. 6. 1927 v Radíkově, okr. Olomouc, dělníka ČSAD Ostrava,
závod Olomouc, bytem v Radíkově čp. 43, okres Olomouc,
2. Františka Líznu,
nar. 11. 7. 1941 v Jevíčku, okres Svitavy, sanitáře Fakultní ne-
mocnice v Praze, Karlovo nám., bytem v Praze 6, Koulova 14,
3. Josefa Vlčka,
nar. 6. 6. 1920 v Kaňovicích, okres Frýdek Místek, vedoucího
skladníka národního podniku Teplotechna Olomouc, bytem v Olomou-
ci, Černochova 7,
4. Rudolfa Smahela,
nar. 11. 5. 1950 v Olomouci, dělníka n. p. Strojbal Olomouc,
bytem v Olomouci, Janáčkova 4,
5. Josefa Adámka,
nar. 27. 8. 1914 ve Višňové, okres Znojmo, důchodce, bytem v Br-
ně, nám. Míru 2,
6. Jana Odstrčila,
nar. 10. 1. 1921 v Olomouci, vedoucího střediska n. p. Kovo-dřevo
v Olomouci, bytem v Olomouci, Dělnická 48,

ě e

I. Jan Krumpholc, František Lízna, Josef Vlček, Rudolf Smahel,
s Josef Adámkem
od podzimu 1977 do 10. 9. 1979 v Radíkově, okres Olomouc,
ve vzájemném dorozumění, společným jednáním a v dohodě
s dalšími osobami bez povolení a ve značném rozsahu za
použití dvou cyklostylů umístěných ve sklepě obytného
domu Jana Krumpholce rozmnožovali náboženské a jiné pí-
semnosti, pro provoz rozmnožovny opatřovali papír, potře-
by pro rozmnožování a texty, které po rozmnožení převážně
za účelů a se ziskem rozšiřovali, přičemž

PŘÍLOHA G

Pohlednice s fotografiemi

PŘÍLOHA H

Fotografie ze setkání s papežem Janem Pavlem II.

